

Arbeidsnotat
2022:5

Studenters motiver for valg av studiested

Andreas Østbø Fidjeland og Elisabeth Hovdhaugen

Arbeidsnotat 2022:5

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU)
Adresse Postboks 2815 Tøyen, 0608 Oslo. Besøksadresse: Økernveien 9, 0653 Oslo.

Prosjektnr. 201325

Oppdragsgiver Kommunal- og distriktsdepartementet
Adresse Postboks 8112 Dep, 0032 Oslo

Fotomontasje NIFU

ISBN 978-82-327-0558-0
ISSN 1894-8200 (online)

Copyright NIFU: CC BY 4.0

www.nifu.no

Forord

I dette arbeidsnotatet presenterer vi NIFUs analyse av studenters motiver for valg av studiested, basert på eksisterende data fra Studiebarometeret 2013 og 2014. Notatet er sluttproduktet av et oppdrag utført på vegne av Kommunal- og distriktsdepartementet, der begrunnelsen for oppdraget var en mangel på kunnskap om hvilke faktorer studenter legger til grunn ved valg av studiested. Analysen er utformet for å særlig kunne svare på hvordan motiver for valg av studiested kan ha geografisk variasjon, og samvarierte med andre utdanningsvalg.

Hoveddelen av notatet er skrevet av seniorforsker Andreas Fidjeland, og han har også designet og gjennomført analysene, inkludert grepet å ta inn data fra Samordna opptak, for å sikre tilgang på flere bakgrunnsvariabler (poenggrense og grad av lokal rekruttering). Elisabeth Hovdhaugen har vært prosjektleder, og har bidratt i skriving av kapittel 1-3 og 5, samt hatt ansvar for kontakt med oppdragsgiver.

Takk til Andrea Hestbek Nielsen som har tilrettelagt data fra Samordna opptak, slik at disse dataene kunne bli ført på den opprinnelige datafilen fra Studiebarometeret.

Notatet er kvalitetssikret av Asgeir Skålholt og Siv-Elisabeth Skjelbred.

Oslo, 10. juni 2022

Vibeke Opheim
direktør

Mari Elken
fungerende forskningsleder

Innhold

Sammendrag	7
1 Introduksjon	9
1.1 Problemstillinger og begrensninger	9
1.2 Begrensninger ved studien.....	10
1.3 Disposisjon for notatet	10
2 Bakgrunn og tidligere forskning.....	12
2.1 Tidligere funn om betydning av studiestedets lokasjon	14
3 Datagrunnlag og metodisk tilnærming	16
3.1 Data fra Studiebarometeret.....	16
3.2 Data fra Samordna opptak	17
3.3 Avgrensning av utvalg.....	18
3.4 Definisjon av variabler i materialet.....	19
3.5 Deskriptiv statistikk.....	19
3.6 Svarprosent og responsanalyse	20
3.7 Metodisk tilnærming	21
4 Resultater.....	22
4.1 Overblikk over hele utvalget.....	22
4.2 Kjønn	24
4.3 Geografisk lokasjon	26
4.4 Institusjonstype	31
4.5 Studieprogram	33
5 Oppsummering og konklusjoner	38
Referanser	41
Vedlegg	43

Sammendrag

Hvor studiesteder og utdanningsprogram skal være lokalisert er en debatt som har pågått lenge i Norge. Spørsmålet har igjen blitt aktualisert gjennom diskusjonen om hvorvidt medisin bør tilbys ved flere læresteder enn i dag. Det er et uttalt politisk mål at utdanning skal være tilgjengelig i hele landet, slik at flest mulig kan ta utdanning uavhengig av bosted og livssituasjon. Men som det påpekes av Distriktsdemografiutvalget (NOU 2020:15), søker studenter i distriktene seg til studiesteder utenfor hjemfylket i større grad enn studenter i byene. Det kan tenkes å svekke distriktenes tilgang på høyt utdannet kompetanse. Derfor er det av interesse å få mer kunnskap om hvordan studenter foretar valg av studiested og utdanningsprogram.

Dette notatet bruker eksisterende Studiebarometer-data, sammen med data fra Samordna opptak til å undersøke hvilke faktorer som er viktige for studenters valg av studieprogram og lærested. Dataene er fra 2013 og 2014, som er de to årene slike spørsmål ble stilt i Studiebarometeret. I notatet blir særlig fem faktorer vektlagt: faglig interesse, yrkesplaner etter studiene, faglig omdømme til lærestedet, selve byen/stedet og nærhet til hjemmet. Analysene tar utgangspunkt i studenter som er i sitt andre studieår, enten på en bachelorutdanning, en profesjonsutdanning eller et integrert masterstudium.

I likhet med tidligere forskning viser studien at majoriteten av respondentene anser den viktigste grunnen for deres utdanningsvalg er faglig interesse og de yrkesmulighetene som graden de sikter på gir.

Nærhet til hjemmet er ikke en tungtveiende grunn for valg av studiested for flertallet av respondentene. Det er imidlertid noe variasjon i hvor viktig nærhet til hjemmet er for ulike studentgrupper. Det er litt viktigere for kvinner enn for menn, selv når vi kontrollerer for bakgrunn og andre typer studievalg. Samtidig er det større fagforskjeller enn kjønnsforskjeller blant de som vektlegger nærhet til hjemmet: Kvinner og menn innenfor samme studieretning vurderer viktigheten av nærhet ganske likt. Det er også institusjonsforskjeller, ved at læresteder som i stor grad rekrutterer studenter fra eget fylke også har en stor andel studenter som synes at nærhet til hjemmet er viktig.

Andelen lokalt rekrutterte studenter er høyest ved høgskolene. Ved universitetene er bildet motsatt, her er det svært få av studentene som rapporterer at nærhet til hjemmet var viktig for deres valg av studiested. Funnet relatert til institusjonsforskjeller kan i noen grad skyldes type studium studentene går på. De gamle universitetene tilbyr en del studieprogrammer som er unike for dem, mens høgskolene har mange studier som finnes ved læresteder over hele landet.

Det er kun små forskjeller etter region. Disse forskjellene er ikke relatert til nærhet til hjemmet, men heller til lærestedets faglige omdømme eller selve byen/stedet der lærestedet er plassert.

Datamaterialet som er brukt i dette notatet har klare begrensninger, siden det ikke inneholder informasjon om studentenes hjemsted eller karaktergrunnlag. For å prøve å bøte på dette har vi brukt andel lokalrekrutterte studenter og poenggrense på studieprogrammet fra Samordna opptak som tilleggsvariabler. I tråd med tidligere forskning og forventninger finner vi at det er en negativ sammenheng mellom poenggrense og nærhet til hjemsted: Studenter som velger mer selektive studier er i mindre grad opptatt av at lærestedet ligger nært deres hjemsted, mens det er en positiv sammenheng mellom høy andel lokalrekrutterte og at nærhet til hjemmet oppfattes som viktig.

Notatet peker på behovet for å gjøre mer grundige undersøkelser av hvorfor studenter velger å studere der de studerer. Det ser også på flere mulige måter å videreutvikle Studiebarometeret slik at det kan bli utført mer detaljerte undersøkelser av hva som ligger til grunn for utdanningsvalg og i hvilken grad disse er relatert til lærestedenes regionale plassering. Eksempler på det vil være:

- Å avklare hvilket valg batteriet er ment å dekke (kombinasjonen studieprogram–lærested eller kun studieprogram eller lærested).
- Gjennomgang av hvilke påstander som bør være med i batteriet, for å sikre at ulike dimensjoner er dekket.
- Komplettere spørsmålet om «nærhet til hjemmet» med et spørsmål om studenten bevisst søkte på et lærested som ligger lenger unna hjemstedet, for eksempel med mål om å bytte miljø.

1 Introduksjon

Beslutningen om å søke seg til høyere utdanning er et resultat av en komplisert og sammensatt prosess der studentene i hovedsak må ta stilling til tre spørsmål: hvorvidt de skal ta høyere utdanning, hvilket program de skal søke, og hvilket lærested de skal søke seg til. For mange vil beslutningsprosessen skje i den rekkefølgen, men ikke for alle. Noen vil for eksempel ta utgangspunkt i hvilke utdannings tilbud som finnes nær der de bor, og deretter velge studieprogram. Det er dermed variasjon i hvordan ulike studentgrupper foretar valg, både av studieprogram og av lærested de studerer ved.

Det er begrenset med kunnskap om hvilke faktorer studenter legger til grunn ved valg av studiested, og rapporten vil derfor, med utgangspunkt i eksisterende data, analysere om motiver for å søke til et spesifikt lærested varierer etter geografi, type lærested eller studium og kjønn.

Formålet med notatet er derfor å utvikle kunnskap om hva som driver studentenes valg av studiested, med et særlig fokus på hvilken innsikt slik kunnskap kan gi om årsakene bak geografiske forskjeller i søkemønstre. I NOU 2020:15 (Distriktsdemografiutvalget) trekkes det frem at studenter i distriktene i større grad søker seg til studiesteder utenfor hjemfylket enn studenter i byene. Slike søkemønstre kan tenkes å svekke distriktenes tilgang på høyt utdannet kompetanse, da studenter ofte velger å bli værende i arbeidsmarkedet nær lærestedet sitt (NOU, 2020:15). Samtidig er dette søkemønsteret et resultat av strukturelle faktorer, ved at alle typer studier ikke finnes over hele landet, og studenter derfor må flytte for å kunne forfølge sitt ønske om å ta en spesifikk utdanning eller kvalifisere seg for et visst yrke eller en viss profesjon.

1.1 Problemstillinger og begrensninger

Datagrunnlaget og tematikken legger til rette for en deskriptiv studie. Slike beskrivende analyser er lite egnet til å trekke slutninger rundt utviklingen over tid eller om årsakssammenhenger, men har en viktig funksjon i den vitenskapelige prosessen ved å legge grunnlaget for hypotesegenerering og identifisere mulige kausale mekanismer som kan studeres nærmere. Deskriptiv statistikk er for eksempel

nødvendig for å kunne forstå hvilke tiltak og intervensjoner som kan være nyttige og effektfulle, for hvem og under hvilke betingelser (Loeb et al., 2017).

Notatet tar utgangspunkt i fire problemstillinger:

1. Hva er de viktigste grunnene til at studentene har valgt sitt studiested?
2. I hvilken grad varierer motivene for valg av studiested med studiestedets lokasjon?
3. I hvilken grad er det forskjeller mellom type utdanningsinstitusjon?
4. I hvilken grad er det forskjeller mellom ulike studieprogrammer?

Ved å besvare disse problemstillingene bidrar notatet til å kaste lys over ulike faktorer som spiller inn på studenters valg av studiested, og disse faktorenes relative viktighet i forhold til hverandre. Slik kan studien legge grunnlag for videre, mer omfattende studier av studenters valg av studiested, og hvordan dette er relatert både til fagvalg og geografi.

1.2 Begrensninger ved studien

Notatet bygger på et relativt begrenset prosjekt som tar utgangspunkt i et allerede eksisterende datamateriale, og resultatene av analysen må tolkes i lys av kildegrunnlaget den er basert på i. Datamaterialet er en årlig spørreundersøkelse sendt ut til studenter i sitt andre og femte studieår. Vi har avgrenset utvalget til å bestå av studenter som er i sitt andre år (for nærmere begrunnelse, se kapittel 3). Ettersom det er frivillig å svare på undersøkelsen er det mulig at respondenter skiller seg fra ikke-respondenter på viktige områder. Siden vi ikke har informasjon om dem som *ikke* har svart har vi ikke mulighet til å vurdere i hvilken grad studentene i vårt analyseutvalg er representative for studentpopulasjonen som helhet. Resultatene må derfor tolkes i lys av muligheten for respondentene kan ha andre motiver for valg av studiested enn ikke-respondenter. Som vi diskuterer nærmere i kapittel 3 inneholder Studiebarometeret fra de aktuelle årgangene kun begrenset bakgrunnsinformasjon om studentene. For eksempel har vi ikke informasjon om hvor studentene kommer fra, eller bosted. I analyser der vi ser på geografiske forskjeller må vi derfor ta utgangspunkt i hvor de *studerer*. Vi påpeker også at vi derfor mangler et objektivt mål på nærhet mellom hjemmet og studiestedet, men kan kun si noe om hvordan studenten vurderer viktigheten av slik nærhet, basert på deres subjektive forståelse av hva «nært» innebærer.

1.3 Disposisjon for notatet

Notatet rapporterer om resultatene fra en kvantitativ analyse basert på data samlet inn som en del av Studiebarometeret i årene 2013 og 2014. I kapittel 2

presenterer vi en kort gjennomgang av konteksten for analysen, blant annet ved å se på det eksisterende kunnskapsgrunnlaget for hvordan og hvorfor studenter velger mellom ulike studiesteder. Vi viser her til nasjonal og internasjonal forskningslitteratur, og peker på noe av de tydeligste kunnskapshullene. I kapittel 3 gir vi en oversikt over datamateriale som ligger til grunn for analysen, og hvordan vi går frem for å forberede analyseutvalget, og hvilken metodisk tilnærming analysen tar utgangspunkt i. Vi presenterer hovedresultatene i kapittel 4. Ytterligere resultater er tilgjengelig i vedleggene til notatet. I kapittel 5 diskuterer og tolker vi resultatene sett i lys av det eksisterende kunnskapsgrunnlaget.

2 Bakgrunn og tidligere forskning

Det er et uttalt politisk mål at utdanning skal være tilgjengelig i hele landet, slik at flest mulig har anledning til å ta utdanning, uavhengig av hvor de bor eller livssituasjon (se for eksempel Kunnskapsdepartementet 2021 eller Regjeringen 2021). Beslutningen om å søke seg til høyere utdanning er et resultat av en komplisert og sammensatt prosess der studentene i hovedsak må ta stilling til tre spørsmål: hvorvidt de skal ta høyere utdanning, hvilket program de skal søke, og hvilket lærested de skal søke seg til. Tidligere studier har vist at rekrutteringen til høyere utdanning generelt er forholdsvis jevnt fordelt over landet, at det i liten grad er geografiske variasjoner i gjennomsnittlig utdanningslengde, eller i andelen av befolkningen som søker høyere utdanning når det er kontrollert for foreldres utdanningsnivå (se for eksempel Helland & Heggen 2018). Med andre ord ser det ut til at det ikke er noen store geografiske forskjeller i beslutningen om å ta høyere utdanning. Dette funnet støttes også av studier i andre land. For eksempel peker Gibbons og Vignoles (2011) på at tilgjengeliggjøringen av høyere utdanning har ført til større andeler av ikke-tradisjonelle grupper i studentpopulasjonen, slik som studenter fra lavinntektsfamilier, med minoritetsbakgrunn, eller som er eldre og mer etablerte enn den typiske studenten, gjerne med forsørgeransvar. Med andre ord ser det ut til at det å spre høyere utdanningsinstitusjoner ut over landet har en positiv effekt på rekrutteringen generelt.

Derimot er det ikke alltid helt klart hva som kommer først i rekkefølgen av valg av studium og valg av lærested, og disse to valgene vil påvirkes av flere faktorer. Notatet tar utgangspunkt i en liste over grunner til å begynne ved et lærested, men i tillegg til disse grunnene er det også faktorer knyttet til selve utdanningen, slik som dimensjonering og tilbud, og faktorer som er knyttet til arbeidsmuligheter etter fullført utdanning som kan spille rolle for valg.

Dimensjonering påvirker valg av studium og lærested både ved at alle studier ikke finnes overalt, og det dermed blir strukturelle faktorer som påvirker hvor studentene søker og får opptak (Opheim 2003, Helland & Heggen 2018). I tillegg påvirker dimensjonering gjennom antall studieplasser som finnes ved et gitt lærested også søknningen i noen grad, særlig ved vekst i antallet studieplasser. Høst, Aamodt, Hovdhaugen og Lyby (2019) viser at økning i studenttallet etter

Kvalitetsreformen ved tre case-studiesteder er knyttet til lærestedenes mulighet for å ta opp flere studenter der de har «ledig kapasitet», gitt at de har tilstrekkelig med kvalifiserte søkere. Dette er en mulighet som lærestedene bruker om de kan, men ved et av casene, Nord universitet, har ikke dette vært en mulig strategi. Det kan tilskrives flere faktorer, både at Nord universitet har hatt svak søkning på noen områder (bla lærerutdanning), men også at de ikke har kunnet ta opp flere studenter på fag der de har god søkning, (for eksempel sykepleie) på grunn av kapasitetshensyn (mangel på praksisplasser). Med andre ord påvirker dimensjoneringen av ulike studier også mulighetene for et lærested å tilby studieplasser på ulike campus, noe som i sin tur påvirker studentenes mulighet for å søke opptak ved det studiestedet. Samtidig finnes det studier som viser at veksten i søkermassen til universiteter og høyskoler som skjedde fra 2003 til 2009 i stor grad vært jevnt fordelt over regionene, slik at markedsandelene til de enkelte institusjonene har vært stabile over tid (Frølich, Waagene og Aamodt, 2010).

Arbeidsmarked er den andre faktoren som påvirker både valg av studium og lærested, siden ulike studier har ulike arbeidsmarkedsmuligheter og høykompetansejobber ikke er likt fordelt over landet. Samtidig påpeker Helland og Heggen (2018) at de desentraliserte høyskolene, som alle tilbyr ulike former for høyere utdanning, har bidratt til å skape økt likestilling i tilgangen på høyere utdanning, og at disse også bidrar til å sikre at det finnes høyt utdannet personale for det regionale arbeidsmarkedet. Det er nemlig flere studier som peker på at de som studerer i samme fylke som de vokste opp også har større sannsynlighet for å arbeide i det samme fylket fem år etter at de var ferdig med utdanningen, sammenlignet med de som flyttet for å studere (Gythfeldt & Heggen 2012, Røberg 2014).

En annen utfordring for mindre lokalsamfunn er at det er vanskelig å øke antallet kompetansesarbeidsplasser i samme takt som andelen av innbyggerne som søker seg til høyere utdanning. Dette er et av problemene som blir trukket frem av Skålholt og Guldvik (2009) i en studie av Nord-Gudbrandsdalen, at for dem som flytter for å studere gjør jobbmulighetene etter endt studium det vanskelig å returnere til distriktet. Dette til tross for at Skålholt og Guldvik finner at de fleste utflyttede studentene har et ønske om å flytte hjem «etter hvert». En lignende studie, men som ser på flyttemotivasjoner for dem som bor i distriktet finner at arbeidsmuligheter, sammen med oppvekstmiljø, er de viktigste faktorene for at personer velge å bli i regionen der de bor (Skålholt 2008). Det er i tillegg flere studier som viser at kvinner oftere enn menn oppgir familie som flyttemotiv, at de ønsker å være nær familien sin (Skålholt 2008, Sørli, Aure & Langset 2012).

Med utgangspunkt i dataene vi har til rådighet i denne studien vil vi konsentrere oss om studentenes utsagn om hvilke faktorer som var viktige for deres valg av studiested (for nærmere beskrivelse, se tabell 3.1). Vi kan derimot ikke undersøke hvordan dimensjonering eller arbeidsmarked påvirker studentenes valg

2.1 Tidligere funn om betydning av studiestedets lokasjon

Flere tidligere studier peker på at relativt mange søker høyere utdanning i hjemfylket, men siden tilgangen på ulike studier varierer mellom fylker og regioner skapes det noen variasjoner på tvers av landsdelene. Opheim (2003) viste at søkere som bodde i Oslo/Akershus, Hordaland, Sør-Trøndelag og Troms, fylker som alle huser et av de tradisjonelle universitetene, i større grad enn andre søkere til høyere utdanning kun søker opptak i eget fylke. Men siden disse universitetene også har utdanninger som bare tilbys der blir det en generell tilstrømningstendens til disse fylkene av søkere fra andre fylker. Det er dermed i noen grad strukturelle forskjeller i utdanningssystemet, etter hvor ulike utdanninger tilbys som bidrar til å styre søkerstrømmene mellom ulike regioner og læresteder. Wiers-Jenssen (2012) viser i en pilotstudie av valg av lærested at ulike studentgrupper vektlegger ulike faktorer, og at dette varierer både etter demografiske og sosioøkonomiske karakteristikk. Selv om studenter flest velger studiested ut ifra faglige interesser, viser studien at de eldste og yngste studentene i større grad vektlegger geografisk nærhet til lærestedet, da disse gjerne har sterkest tilknytting til hjemstedet. Også studenter med lavere sosial bakgrunn er mer knyttet til hjemstedet ved valg av studiested.

Disse funnene er konsistente med funn fra andre land. Gibbons og Vignoles argumenterer for at mindre tradisjonelle grupper med studenter har sterkere bindinger til hjemstedet, det være seg på grunn av økonomiske, familiære, eller kulturelle forhold, og derfor i større grad tar utgangspunkt i lokale utdanningstilbud når de skal velge studieprogram. De konkluderer med at lang reisevei i liten grad påvirker beslutningen om å studere, men har stor innvirkning på hvem som studerer hva. Videre finner Bettinger og Fidjeland (2021), basert på amerikanske data, at nærhet til hjemmet var den enkeltfaktoren flest alumner trakk frem som begrunnelsen for at de valgte å studere ved sitt lærested. Med unntak av studenter fra familier med svært høy inntekt var dette gjennomgående for alle undergrupper, uavhengig av demografiske og sosioøkonomiske karakteristikk. Bettinger og Fidjeland peker på at gitt et ønske om å ta høyere utdanning velges spesifikke studiesteder først og fremst på bakgrunn av personlige preferanser og tilgjengelighet, fremfor økonomiske eller prestisjedrevne motiver.

Flere norske studier konkluderer med at norske studenter generelt er relativt lite mobile, enten fordi de har sterk tilknytning til hjemstedet, eller fordi lokale utdanningstilbud dekker deres behov i tilstrekkelig grad (Opheim 2003; Frølich, Waagene & Aamodt 2010, Wiers-Jenssen 2012). Det er dette som også gir det paradoksale resultatet at studentene i de store byene synes å være de mest stedbundne, mens studenter fra distriktene i større grad søker til studier utenfor eget fylke, som vist av Distriktsdemografiutvalget (NOU 2020:15). Selv om det er nærliggende å tro at den faglige interessen veier tyngst i valget av studiested også for

sistnevnte gruppe, vet vi lite om hvorvidt deres valg tas av andre grunner enn studenter i byene. Selv om studenter fra byene i større grad studerer nær hjemstedet – delvis på grunn av at en del studietilbud bare finnes der – kan vi for eksempel ikke uten videre anta at studenter fra distriktene ville gjort det samme dersom lignende studietilbud fantes nær dem. For å trekke slike slutninger trenger vi kunnskap om hvorvidt motivene for valg av studiested varierer ut ifra geografisk tilhørighet, og studiestedets lokasjon. Dette kunnskapshullet danner bakteppet for analysen som er utført i notatet.

3 Datagrunnlag og metodisk tilnærming

Denne studien består av en kvantitativ analyse med utgangspunkt i data som er samlet inn gjennom Studiebarometeret. I dette kapitlet beskriver vi nærmere datagrunnlaget vi har brukt, supplerende datakilder, og utvalget vi har analysert. Vi avslutter kapitlet med å redegjøre for vår metodiske tilnærming til oppdraget.

3.1 Data fra Studiebarometeret

Den primære datakilden i notatet er svarene fra Studiebarometer-undersøkelsen gjennomført i 2013 og 2014. Undersøkelsen henvender seg til alle norske studenter som er i sitt andre og femte studieår, og gjennomføres av NOKUT på oppdrag av Kunnskapsdepartementet. Men siden tema for notatet er valg av studiested er det mest relevant å kun bruke svarene fra studenter som går andre året av et bachelorprogram og andre året av et (integrert) masterprogram eller et langt profesjonsstudium, og vi har derfor avgrenset datamaterialet til disse gruppene (for begrunnelse for dette, se avsnitt 3.3).

Det som skiller disse to årgangene av Studiebarometeret fra senere årganger er at spørsmål som ba studentene om å rangere viktighetsgraden av ulike dimensjoner ved valg av studieprogram var inkludert, hver representert med én påstand i batteriet. I spørsmålsformulering er dette formulert kun som studieprogram, mens svarpåstandene gjør det klart at dette også handler om kombinasjonen av studieprogram og sted. Som Tabell 3.1 viser benyttet man dessverre ikke samme batteri i begge de to årgangene, og det er dermed ikke mulig å bruke de to årene under et. Men, som det fremgår av tabellen var det fem dimensjoner som gikk igjen i begge undersøkelser, der tre av dem hadde nøyaktig lik formulering, mens to hadde samme innhold med ulike formulering av påstanden. I analysene i denne studien har vi valgt å benytte et felles variabelnavn for de fem påstandene, og disse blir analysert og presentert samlet. Videre er det disse fem påstandene som er hovedfokus i vår studie.

Tabell 3.1: Påstander i spørsmålet om valg av studieprogram i Studiebarometeret 2013 og 2014, samt felles variabelnavn for de fem spørsmålene der det er aktuelt.

2013	2014	Felles variabelnavn
Faglig interesse	Faglig interesse	Faglig interesse
Selve byen/stedet	Selve byen/stedet	Selve byen/stedet
Nærhet til hjemstedet	Nærhet til hjemstedet	Nærhet til hjemstedet
God studiekvalitet	Lærestedets faglige omdømme	Faglig omdømme
Yrkesplaner	Forventet arbeid etter studiet	Yrkesplaner etter studiene
Anbefaling fra kjente		
Selve høgskolen/ universitet		
Tilfeldigheter		
	Det sosiale miljøet på lærestedet	
	Utdanningen finnes bare få / ingen andre steder	
	Det var lettere å komme inn på enn alternativene	
	Forventet lønn etter studiet	

En utfordring med primærkilden er at bakgrunnsdataene er noe begrenset. For eksempel, ble det ikke spurt om studentens hjemfylke. Vi vet derfor bare hvilket fylke de studerer i på svartidspunktet. Vi vet i tillegg hvor viktig «nærhet til hjemmet» var for valget av studiested, men hva som er «nært» er i dette tilfelle en subjektiv vurdering fra studentens side, og vi kan for eksempel ikke utelukke at studenten var bosatt i et annet fylke enn studiestedet. En tilsvarende utfordring er at 2013 og 2014-årgangen av Studiebarometeret ikke spurte, eller koblet på registerdata, om respondentens karakterer. Vi vet derfor lite om i hvilken grad den enkelte studenten kunne velge fritt blant utdanningstilbud, eller ble begrenset av høye karakterkrav. Det betyr også at vi ikke vet hvilken prioritet respondentene gav til studiet de nå studerer ved da de søkte høyere utdanning.

3.2 Data fra Samordna opptak

For å likevel kunne si noe om studentenes flyttemønster og karaktergrunnlag har vi supplert dataene fra Studiebarometeret med data fra Samordna opptaks (SO) *Sluttstatistikkrapport*. Fra denne har vi hentet informasjon om poenggrensene ved hvert enkelt studium ved hvert lærested for årene 2012 og 2013, som tilsvarer søkeåret for bachelorstudentene for de aller fleste som har besvart de aktuelle utgavene av Studiebarometeret. For dem som går på et studium med høyt karakterkrav vet vi derfor at studenten hadde et karaktersnitt på videregående som *minst* tilsvarer poenggrensen. Merk imidlertid at det blir større feilmargin mellom dette indirekte målet og studentens faktiske karaktersnitt jo lavere poenggrensen er. For studiene med åpent opptak vet vi lite om karakterene til dem som går på studiet, da de i teorien kan ha gått ut av videregående med kun toppkarakterer.

Vi har i tillegg brukt oversikten over hvor mange søkere hvert studiested hadde fra hvert fylke til å beregne hvor mange søkere de hadde fra sitt hjemfylke. Vi omtaler andelen søkere fra eget fylke som *graden av lokal rekruttering*. Ved studiesteder der den lokale rekrutteringen er høy er det sannsynlig at mange av respondentene i vårt utvalg bor i nærheten. Vi kan dermed se på forskjellen i svarmønstre mellom studiesteder med høy og lav lokal rekruttering, for eksempel på viktigheten av nærhet til hjemmet.

Dataene fra Samordna opptak og Studiebarometeret ble koblet på studieprogramnavnivå. Ettersom navnepraksisen i de to kildene bare stedvis overlappet måtte vi manuelt gå gjennom listen av studieprogrammer fra Samordna opptak og sammenligne den med listen i Studiebarometeret for å legge inn riktig koblingsnøkkel. Dette arbeidet viste seg å være mer tidkrevende enn først antatt. Vi klarte å koble omtrent 30 prosent av utvalget til SO-dataene, så også her må resultatene tolkes i lys av at det kan være systematiske skjevheter i hvilke studieprogrammer vi klarte å koble.

3.3 Avgrensning av utvalg

Vi begrenser utvalget til å bestå av studentene på bachelornivå, herunder inkludert de som er i sitt andre år av et femårig integrert masterprogram eller en profesjonsutdanning (f.eks. medisinstudiet). Det er i hovedsak to grunner til denne avgrensningen. For det første er valget av studiested/program ferskere i minnet for studenter på andre året i studieløpet enn femte året. For sistnevnte gruppe er det større fare for at svarene er farget av erfaringer gjort *i løpet* av studiene, heller enn vurderinger gjort *før* studiene. Studenter på femte året vil også være en mer selektert gruppe, da mindre motiverte og engasjerte studenter vil ha falt fra underveis. Det er derfor sannsynlig at denne gruppen vil gi mindre interessant variasjon i svarene, og at disse trolig i mindre grad vil samsvare med den variasjonen i motiver for valg av studiested som finnes blant dem som vurderer å *søke* høyere utdanning. For det andre består en sentral del av analysen av å bøyte på et mangelfullt datamateriale ved å supplere med informasjon fra Samordna opptak om poenggrenser til studieprogram, samt graden av lokal rekruttering ved det enkelte lærestedet. Dataene vi har samlet inn i forbindelse med dette er med utgangspunkt i de årgangen som tilsvarende respondentkullene på bachelornivå i henholdsvis 2013 og 2014. Disse dataene er derfor ikke tilpasset situasjonen på søketidspunktet for masterkandidatene i utvalget.

Med denne utvalgsbegrensningen sitter vi igjen med et analyseutvalg bestående av 33 221 observasjoner. Av disse har 20 prosent motsatt seg å bli koblet til registerdata for å registrere bakgrunnsinformasjon. For disse har vi derfor ingen

informasjon om kjønn og alder. Med andre ord har vi et noe lavere antall observasjoner i regresjonsanalysene og i analyser som omfatter variablene kjønn og alder.

3.4 Definisjon av variabler i materialet

I deler av analysen ser vi på variasjon på tvers av institusjonstype og region. Sistnevnte vil i dette tilfellet være regionen hvor studiestedet er lokalisert. En oversikt over hvordan vi har klassifisert utdanningsinstitusjonene finnes i vedlegget. Vi definerer seks regioner: Nord-Norge, Trøndelag, Vestlandet, Sørlandet, Oslo, og øvrig Østland. Denne definisjonen er basert på hvilket fylke lærestedet befinner seg i. Nord-Norge omfatter de tre nordligste fylkene, Trøndelagsfylkene er samlet i en gruppe, Vestlandet omfatter fylkene Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane og Hordaland, mens Sørlandet omfatter Agderfylkene og Rogaland. Alle andre fylker unntatt Oslo og Akershus er definert som «øvrig Østland». Siden disse dataene er fra før de mange sammenslåingene av institusjoner i sektoren gir dette et godt geografisk bilde. Tilsvarende definerer vi fire institusjonstyper: Vi omtaler NTNU og universitetene i Oslo, Bergen, og Tromsø som «de gamle universitetene». Øvrige universiteter omtales som «nye», og er gruppert sammen med NHH og BI. Felles for gruppen «nytt universitet» at de har en nasjonal profil, og rekrutterer fra sammenlignbare studentgrupper. Kategorien «høgskole» viser til de regionale høyskolene, som Høgskolen i Gjøvik eller Høgskolen i Østfold, mens den siste kategorien samler de mindre og mer spesialiserte studiestedene. I alle tilfeller har vi tatt utgangspunkt i fylkes- og institusjonsstrukturen som var gjeldende i 2013/2014.

3.5 Deskriptiv statistikk

I Tabell 3.2 gir vi en oversikt over gjennomsnittsverdier i analyseutvalget for sentrale bakgrunns karakteristikk. Nesten 2/3 av utvalget er kvinner, noe som reflekterer den høye andelen kvinner i høyere utdanning. Halvparten er 22 år eller yngre, og det store flertallet er student på et 3-årig bachelorprogram. Inndelingen i aldersgrupper var i datamaterialet, som et tiltak for å sikre anonymiteten i data. De gamle universitetene står alene for om lag 30 prosent av utvalget, men flest respondenter studerer ved en regional høyskole (ca. 45 prosent). Respondentene er i tillegg relativt godt spredt på tvers av landsdelene, men Nord-Norge og Sørlandet skiller seg ut med en lavere andel enn resten av landet. Kategorien *Inntakskrav og opptak* er basert på dataene vi har samlet inn fra Samordna Opptak. Av de som gikk på et studium vi kunne koble til sluttstatistikken gikk nesten 30 prosent på et såkalt åpent program. Det vil si et program der alle søkere fikk plass. For dem som gikk på et studium som *ikke* var åpent var den gjennomsnittlige poenggrense for å komme inn 43,3. Den laveste observerte poenggrensen var 27,9. Merk at

disse tallene er basert på søkere i førstegangskvoten, som er den vi i hovedsak benytter i analysene. Til sammenligning var gjennomsnittlig poenggrense i ordinær kvote 37,8, og den laveste observerte grensen 27,8.

Tabell 3.2 Fordeling av respondenter etter kjønn, alder, type utdanning, institusjonstype, region og inntakskrav. Prosentandeler.

	Andel
Kjønn	
Mann	35,2
Kvinne	64,8
Aldersgruppe	
22 og yngre	49,1
23-27	34,8
28 og eldre	16,1
Type utdanning	
3-årig bachelor	74,6
4-årig bachelor	5,8
5-årig integrert master	15,0
Profesjonsstudier	4,6
Institusjonstype	
Gammelt universitet	29,0
Nytt universitet (inkl. NHH og BI)	16,2
Høyskole	45,9
Andre/små/fagspesifikke	8,9
Region	
Nord-Norge	7,9
Oslo og omegn	28,3
Sørlandet	7,4
Trøndelag	18,3
Vestlandet	18,1
Øvrig Østland	19,9
Inntakskrav og rekruttering	
Åpent studium	29,8
Poenggrense (hvis ikke åpent)	43,3
Lokal rekruttering	51,3

3.6 Svarprosent og responsanalyse

Datagrunnlaget rapporten bygger på er ikke utformet slik at det er mulig å kjøre en responsanalyse på hvorvidt utvalget er representativt for studentpopulasjonen som helhet. Vi kan ikke utelukke at studentgruppen som har valgt å svare på Studiebarometeret skiller seg fra andre grupper av studenter. Analysen må derfor tolkes i lys av at slike potensielle skjevheter også kan gi skjevheter i svarene, sammenlignet med en analyse der vi hadde et tilfeldig trukket, eller representativt utvalg. Total svarprosent for hele undersøkelsen var 32 prosent i 2013 (Lid 2014) og 42 prosent i 2014 (Bakken 2015).

3.7 Metodisk tilnærming

Oppdraget legger opp til en kvantitativ studie, der vi i hovedsak ser på korrelasjonsanalyser mellom de aktuelle variablene definert i problemstillingene. Ettersom to årganger med data er for lite til å ta i bruk paneldatametoder, vil analysen i struktur være en tversnittstudie. Vi betrakter dermed dataene som øyeblikksbilde av utvalgets motiver for valg av studiested. Dataene er lite egnet til å trekke slutninger rundt utviklingen over tid eller om årsakssammenhenger. Vi fokuserer analysen rundt deskriptive spørsmål som *hvilke* motiver tillegges vekt, *hvem* tillegger vekt til ulike motiver, og *i hvilken grad* samvarierer dette med viktige karakteristikk.

En utfordring med den deskriptive analysen er at vi ikke kan si med sikkerhet om den variasjonen vi observerer er den variasjonen vi faktisk er interessert i å forklare, eller om det skyldes andre, bakenforliggende karakteristikk som observasjonene deler. Et intuitivt eksempel er at studenter søker til spesifikke studiested-studieprogram kombinasjoner. En enkel analyse av hvordan motivene bak valget varierer over de ulike studiestedene vil dermed blande sammen preferansene studentene hadde for studiestedets lokasjon og studieprogrammet de ønsket å begynne på. I tillegg til den rent deskriptive analysen av dataene foretar vi derfor stedvis regresjonsanalyser der vi kontrollerer for andre bakgrunnsvariabler. Kort forklart vil det innebære å se hvordan motiv for valg av studiested korrelerer med en fokusvariabel, *betinget* på at vi holder en tredje (eller flere) variabel konstant. En betinget analyse, der vi for eksempel holder valg av studieprogram fast, vil derfor gi oss mer innsikt i hvilken rolle det spiller at studiestedene ligger i ulike regioner. En slik betinget analyse vil dermed være nærmere en fasteffektmodell i form. Vi understreker at slike analyser i de fleste tilfeller ikke er tilstrekkelig til å konkludere rundt årsakssammenhenger, men vil gi mer presisjon i estimeringen av den korrelasjonen vi er interessert i.

4 Resultater

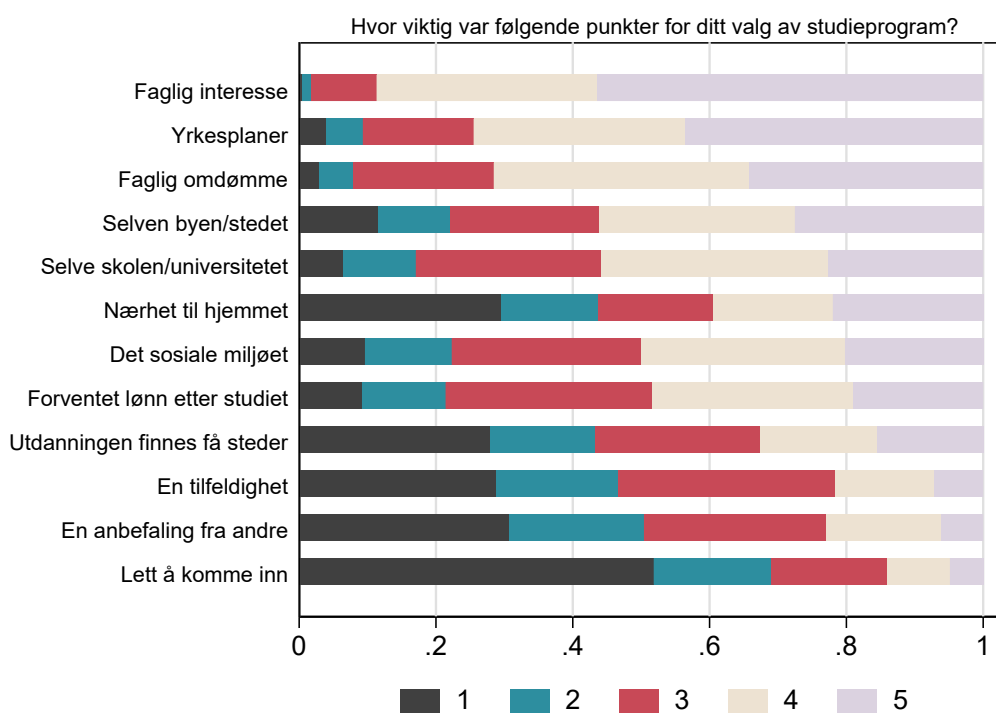
I dette kapitlet presenterer vi resultatene fra analysen. Vi begynner med en deskriptiv skildring av studentenes vurdering av alternativene presentert for dem i forbindelse med spørsmålet «*Hvor viktig var følgende punkter for ditt valg av studieprogram?*». Studentene har vurdert viktigheten av hvert enkelt alternativ, og gitt et svar på en fem-trinns skala, rangert fra «Ikke viktig» til «Svært viktig». Vi har kodet skalaen med verdiene 1 til 5, der 1 viser til kategorien «Ikke viktig», og 5 til «Svært viktig». Vi ser nærmere på noen av de interessante forskjellene som avdekkes og undersøker i hvilken grad de reflekterer faktiske forskjeller i studentenes motiver for valg av studiested. For å forenkle presentasjonen, og sikre et tilstrekkelig antall respondenter i hver gruppe, velger vi i undergruppeanalyser å fokusere på de fem påstandene (se tabell 3.1) som det ble spurt om i både 2013 og 2014. Tilsvarende figurer for de resterende alternativene finnes i vedlegget.

4.1 Overblikk over hele utvalget

Vi begynner gjennomgangen av resultatene med et overblikk over utvalget som helhet. I figur 4.1 vises svarfordelingen for hver påstand som skulle belyse valg av studieprogram, sortert i synkende rekkefølge etter andelen svar i «Svært viktig»-kategorien. Som det fremgår av figuren, er den klart viktigste grunnen for studentenes valg av studieprogram den faglige interessen. 88 prosent av utvalget har svart «Viktig» eller «Svært viktig» på dette alternativet. Dette er i tråd med tidligere forskning på feltet (Wiers-Jenssen 2012) og gir intuitivt mening, siden studentene tross alt har søkt seg til, startet på, og fortsatt går på studiet etter to år. Det er nærliggende å tro at en del av dem som ville svart at dette var mindre viktig allerede har falt fra på dette tidspunktet. De nest viktigste grunnene for studentenes valg er yrkesplanene de har etter studiene, og lærestedets faglige omdømme. Tolket ut ifra disse svarmønstrene kan det synes som de fleste studentene har tatt utgangspunkt i et yrke eller fag de vil jobbe med etter endt studie, og valgt seg et studiested der de har tro på at de vil få utdanning av god kvalitet innen dette fagfeltet.

I motsatt ende av skalaen viser svarene fra studentene at de *minst* viktige grun- nene til at de valgte sitt studieprogram at det var lett å komme inn, at de fikk en anbefaling fra venner eller familie, og tilfeldigheter. Ettersom alle disse tre kan tol- kes som grunner som indikerer mindre grad av gjennomtenkte og langsiktige valg er svarmønsteret konsistent med det vi ser i andre enden av skalaen. Samlet tyder disse svarene på at flertallet tar utdanning som et ledd i en konkret plan for å kva- lifisere seg til arbeid en finner faglig interessant. Disse funnene er i tråd med det Wiers-Jenssen (2012) rapporterte i sin studie.

Rangert etter andelen svar i «Svært viktig»-kategorien skiller ikke alternativet om *nærhet til hjemmet* seg ut i verken positiv eller negativ retning sammenlignet med de andre påstandene. Studentenes vurdering av dette kriteriet er relativt jevnt spredt over hele skalaen, men med en betydelig andel (28 prosent) som me- ner dette ikke er viktig i det hele tatt.

Figur 4.1 Fordeling av svar for hele utvalget

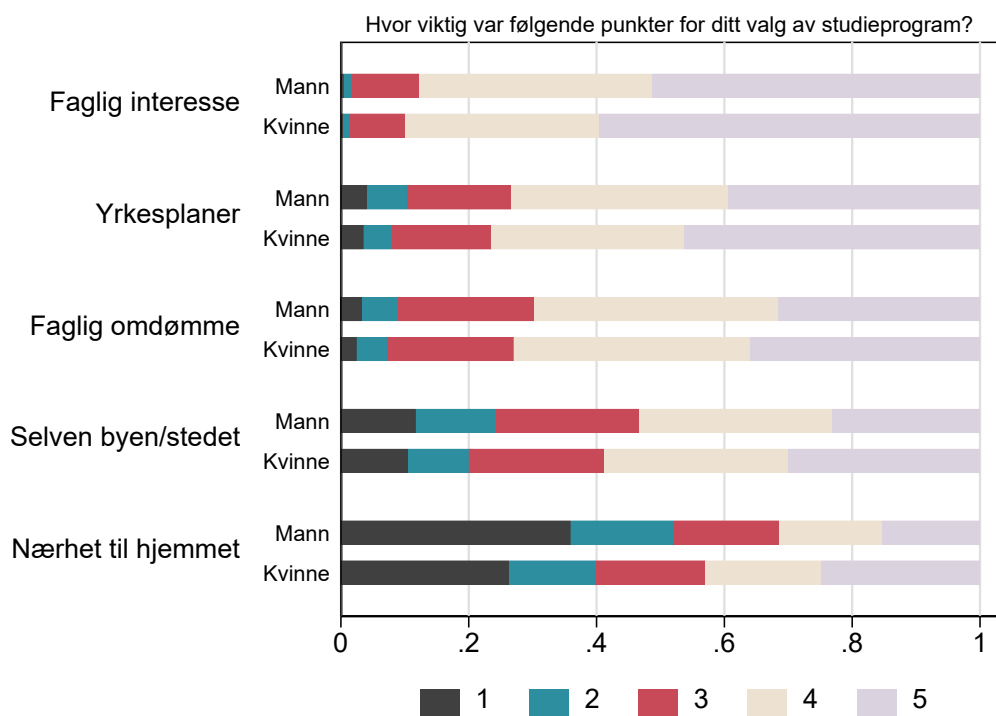
Note: Figuren viser andelen av utvalget som svarte på hvert trinn av skalaen, for hvert av alternativene, der 1 er «Ikke viktig» og 5 er «Svært viktig».

4.2 Kjønn

Vi undersøker i figur 4.2 hvorvidt det er forskjell mellom kjønnene på i hvordan de vurderer begrunnelsene for valg av studieprogram. Vi finner få tegn til vesentlige forskjeller mellom kvinner og menn. For eksempel er rangeringen av de fem alternativene (etter andelen svar i kategorien «Svært viktig») lik for begge kjønn. Både kvinner og menn rapporterer at de valgte studieprogrammet sitt først og fremst utfra faglig interesse og yrkesplaner. Vi ser derimot noe forskjell i viktigheten av lokasjon. Særlig merker vi oss at flere menn enn kvinner vurderer nærhet til hjemmet som lite viktig. 35 prosent av de mannlige studentene svarer derimot at det ikke er viktig i det hele tatt, noe som er 10 prosentpoeng høyere enn andelen blant kvinner. Denne forskjellen er statistisk signifikant på 5% nivå. Tilsvarende er andelen kvinner som svarer at nærhet til hjemmet er «Svært viktig» 10 prosentpoeng høyere enn andelen menn. En slik kjønnsforskjell er konsistent med tidligere forskning. For eksempel finner Skålholt (2008) at nærhet til familie og venner er en viktigere motivasjon for å bli boende i distriktene for kvinner. Tilsvarende finner Sørliie m.fl. (2012) at familie i større grad er et motiv for å flytte for kvinner, mens menn i større grad flytter i forbindelse med arbeid.

Til tross for dette kan vi ikke konkludere at kvinner verdsetter nærhet til hjemmet mer enn menn basert på figur 4.2 alene. Det kan for eksempel tenkes at forskjellen drives av at studenter som velger visse typer studieprogram er opptatt av nærhet til hjemmet, og at andelen kvinner på disse programmene er høy (vi rapporterer resultater på tvers av studieprogram i avsnitt 4.5). Dersom kvinner og menn har samme svarmønster *innenfor* et studieprogram, men forskjellig *på tvers* av programmer, vil det tyde på at det er programvalg, heller enn kjønn *per se*, som er mye av forklaringen for den kjønnsforskjellen vi ser i figur 4.2.

For å undersøke i hvilken grad andre forskjeller i studievalg og gruppesammensetning kan forklare forskjellen i viktighet av nærhet til hjemmet gjennomførte vi regresjonsanalyser der vi kontrollerer for sentrale bakgrunns karakteristikk. Resultatene fra disse analysene er illustrert i figur 4.3. Vi viser resultater for begge ender av skalaen ved hjelp modeller der vi har brukt indikatorer for hvorvidt respondenten har svart 1 eller 5 på viktigheten av nærhet til hjemmet, og kjørt separate regresjoner med hver av de to indikatorene som utfallsvariabler samtidig som vi kontrollerte for alderskategori, type institusjon de studerer ved, studieprogram, region, poengkrav for å komme inn på studiet og graden av lokal rekruttering ved institusjonen. Vi har klustret standardfeilene på studieprogramnivå.

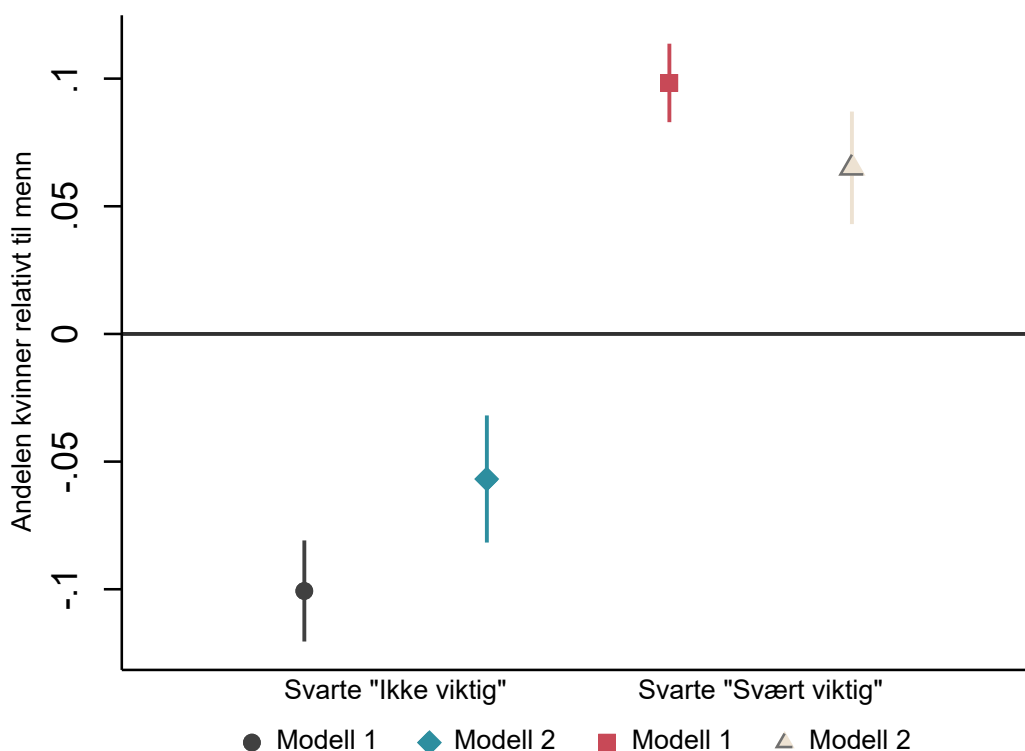

Figur 4.2 Fordeling av svar på tvers av kjønn

Note: Figuren viser andelen for kvinner og menn som svarte på hvert trinn av skalaen, der 1 er «Ikke viktig» og 5 er «Svært viktig».

Vi finner at kjønnsforskjellen i stor grad er robust, og består på tross av et relativt omfangsrikt sett med kontrollvariabler.¹ Som det fremgår av figuren reduseres gapet mellom kvinner og menn som vurderte viktigheten av nærhet til hjemmet til 1 eller 5 til henholdsvis 5,7 og 6,5 prosentpoeng når vi inkluderer kontrollvariabler (Modell 2 i figuren). Dette tilsvarer en reduksjon på henholdsvis 44 og 34 prosent sammenlignet med modellen uten kontrollvariabler (Modell 1). Likevel er kjønnsforskjellen i Modell 2 betydelig med tanke på at vi her sammenligner kvinner og menn av samme alder som studerer samme fag ved samme type institusjon i samme landsdel. Til og med i en slik sammenligning finner vi med andre ord at kvinner i større grad synes nærhet til hjemmet er svært viktig, og at menn i større grad synes nærhet til hjemmet er lite viktig. Regresjonen viser videre at eldre studenter, de over 28 år, litt oftere sier at nærhet til hjemmet er viktig, og også her er dette noe viktigere for kvinner enn for menn.

¹ Vi finner tilnærmet identiske resultater dersom vi bruker indikatorer for å ha svart henholdsvis 1 eller 2, og 4 eller 5.

Figur 4.3 Resultater fra regresjonsanalyse kjønnsforskjeller i viktigheten av nærhet til hjemmet.

Note: Figuren viser punktestimat og 95 prosent konfidensintervall fra en regresjon av indikatorer for hvorvidt respondenten svarte henholdsvis 1 og 5 på viktigheten av nærhet til hjemmet på en indikator for kjønn. Hvert punkt viser et resultat fra en separat regresjon. Høyere (lavere) tall på Y-aksen indikerer større overvekt (undervekt) av kvinner relativt til menn. Modell 1 er en ubetinget modell der vi kan inkludere indikatoren for kjønn. I modell 2 kontrollerer vi i tillegg for alderskategori, institusjonstype, studieprogram, region, poenggrense for opptak, og grad av lokal rekruttering ved institusjonen.

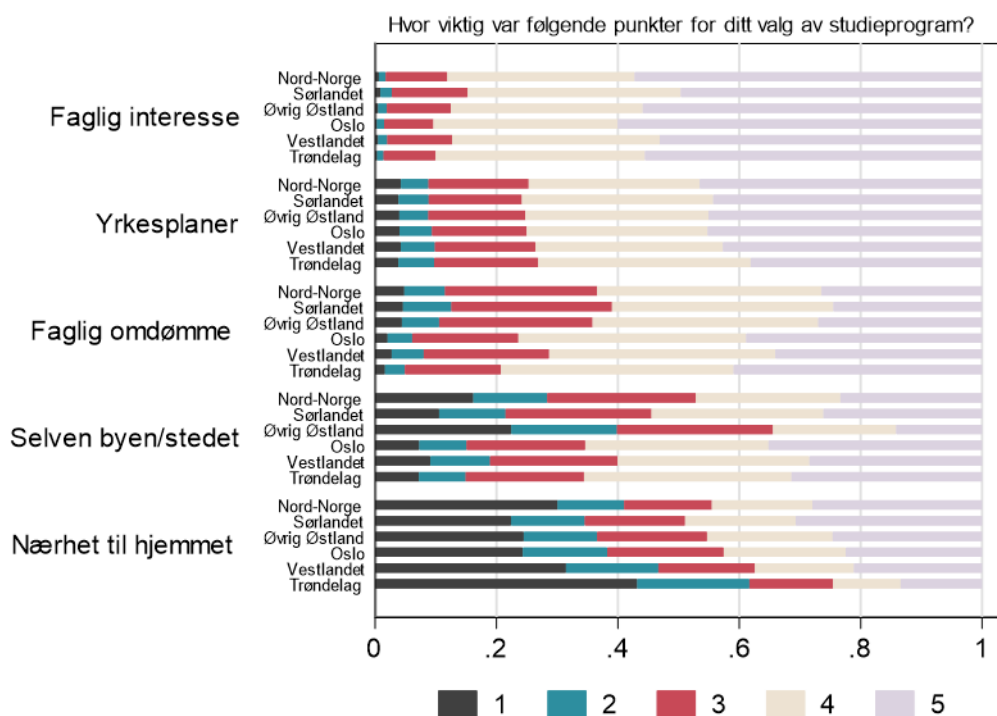
4.3 Geografisk lokasjon

Mulig variasjon i studentenes motiver for valg av studieprogram på tvers av geografisk lokasjon ble trukket frem som en sentral problemstilling for oppdraget. Som beskrevet tidligere blir analysen av denne dimensjon vanskeligjort av manglende informasjon i dataene fra Studiebarometeret om hvor studentene kommer fra. Vi baserer analysen derfor i stor på grad på hvor de studerer.

Figur 4.4 viser svarfordeling til studentene gruppert etter hvilken region lærestedet deres er plassert i (se vedlegget for en oversikt over kategoriseringen av lærested til region).² Som tidligere er faglig interesse og yrkesplaner etter studiene de viktigste grunnene til at studentene valgte sitt studieprogram. Dette er

² Vi gjennomførte også analysen med utgangspunkt i bystørrelse heller enn region. Resultatene fra denne kan ses i Figur B.1 i vedlegget.

gjennomgående for alle regionene, og det er lite variasjon på tvers av landsdeler. Vi finner større variasjon for alternativene som er mer rettet mot selve studiestedet. Det er vesentlig flere som studerer i Nord-Norge, på Sørlandet, eller Østlandet utenfor Oslo som rapporterer at studiestedets faglige omdømme og kvaliteter ved selve byen hvor studiestedet er lokalisert var lite viktig for deres valg. En forklaring konsistent med et slikt mønster kunne vært at studenter i disse regionene i større grad har valgt studiested basert på tilgjengelighet, for eksempel ved å ta utgangspunkt i tilbud nær bostedet deres, og dermed i mindre grad søkt seg til spesifikke byer eller institusjoner.

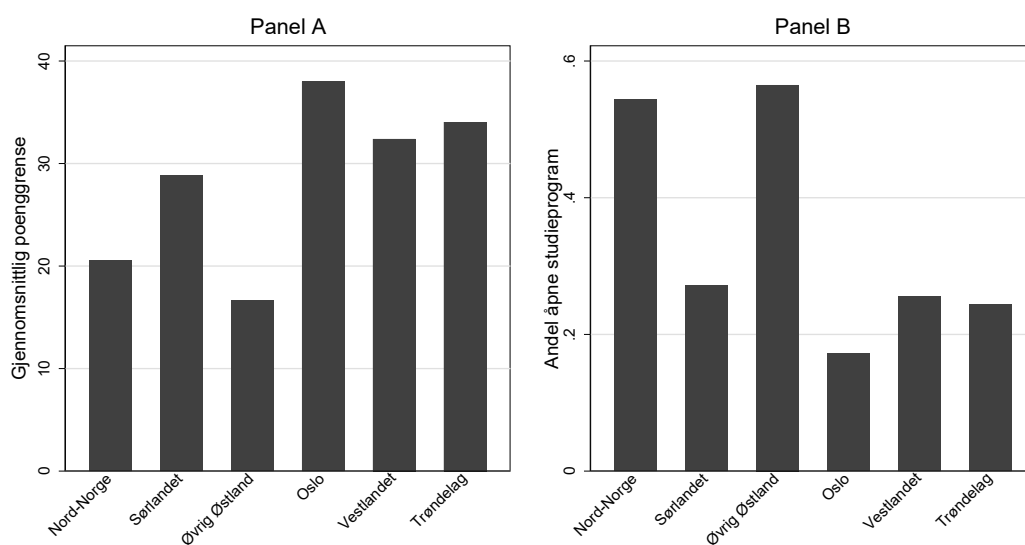

Figur 4.4 Fordeling av svar på tvers av region

Note: Figuren viser andelen som svarte på hvert trinn av skalaen der 1 er «Ikke viktig» og 5 er «Svært viktig». Respondentene er delt inn i kategorier basert på regionen studiestedet er plassert i.

På den andre siden taler svarmønsteret rundt viktigheten av nærhet til hjemmet imot at dette er hele forklaringen. Studenter ved institusjoner i Nord-Norge og på Østlandet rapporterer kun i liten grad at nærhet var viktigere for deres valg enn studenter i Oslo for eksempel. Studenter på Sørlandet synes å vurdere dette som litt viktigere, men også for denne gruppen gir flertallet en verdi på 3 eller lavere. Regionen som skiller seg mest ut er Trøndelag, der en svært høy andel vurderer at nærhet til hjemmet ikke har vært viktig for deres valg. Vi rapporterer tilsvarende resultater for de øvrige påstandene i batteriet i vedlegget. Vi finner få grunner der Nord-Norge, Sørlandet og Østlandet åpenbart skiller seg klart ut fra de andre i

svarmønstre. Vi ser imidlertid en antydning til at det var lett å komme inn var viktigere for disse studentene. Dette kan forklare hvorfor nærhet til hjemmet likevel ikke var viktigere for valget deres, dersom de har sett seg ut en studieretning basert på deres faglige interesse, men studerer ved et studiested som kanskje ikke var førstevalget, men stedet de hadde gode nok karakterer til å komme inn. Dette kan for eksempel være lærestedet nærmest der de bor. I et slikt tilfelle vil det at det var lett å komme inn være *realiteten* som ligger bak det at de studerer der de gjør, heller enn deres egen motivasjon for å studere ved dette lærestedet.

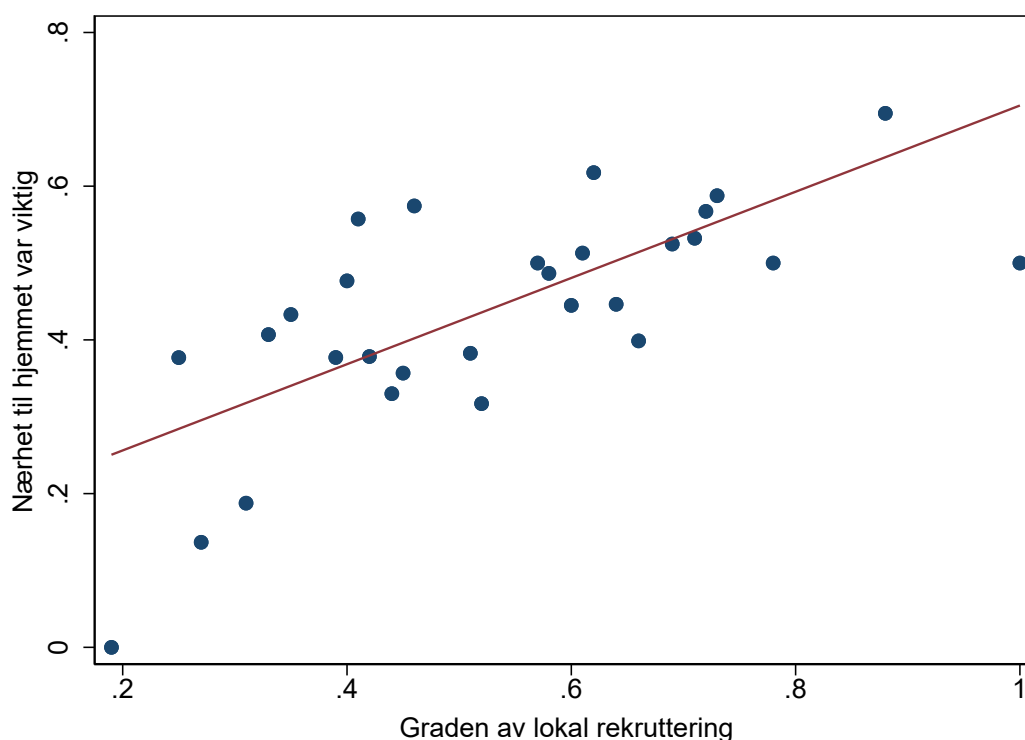

Figur 4.5 Gjennomsnittlig poenggrense og andelen åpne studieprogram på tvers av regionene

Note: Panel A viser den gjennomsnittlige poenggrensen for å komme inn på et studieprogram i de enkelte regionene. Panel B viser andelen åpne studieprogram i de samme regionene.

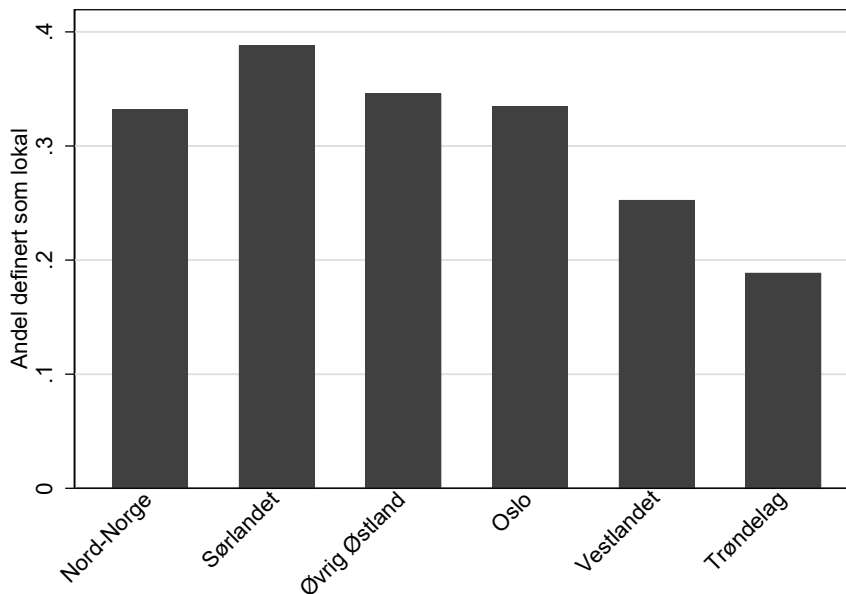
For å undersøke hvorvidt denne hypotesen er plausibel viser vi i figur 4.5 gjennomsnittlig poenggrense og andelen åpne studieprogram på tvers av regionene. Særlig for Nord-Norge og Østlandet er det tydelig både at poenggrensene er lavere, og at det er flere åpne studieprogrammer å velge i. Dette tyder på at søkere med middels eller lavt karaktersnitt har flere programmer å velge mellom i disse regionene, noe som er konsistent med hypotesen skissert over. Vi finner ikke like tydelige mønstre for Sørlandet, kanskje fordi både Universitetet i Stavanger og Universitetet i Agder er tilhørende denne regionen. Det kan tenkes at universitetene både tilbyr andre typer studier, tiltrekker seg andre typer studenter, og er mer selektive enn for eksempel de regionale høyskolene som flertallet av studentene i det øvrige Østlandet studerer ved. Vi ser nærmere på variasjoner på tvers av institusjonstype i avsnitt 4.4.

Siden vi ikke har informasjon om studentenes bosted før studiene kan vi ikke si med sikkerhet hvorvidt det er flere studenter i Nord-Norge, Sør-Norge og på Østlandet som faktisk studerer nær hjemmet enn i andre regioner. For å kunne si noe om hvorvidt det er tilfellet bruker vi i figurene 4.6 og 4.7 graden av lokal rekruttering, det vil si andelen søkere fra samme fylke som institusjonen, som et indirekte mål på sannsynligheten for at en respondent studerer nær hjemmet. I Figur 4.6 ser vi først at det er en tydelig, positiv korrelasjon mellom andelen som svarte at nærhet til hjemmet var viktig (dvs. kategori 4 eller 5) og graden av lokal rekruttering. Med andre ord, institusjoner som i stor grad rekrutterer studenter fra eget fylke har også en stor andel studenter som synes at nærhet til hjemmet er viktig.

Figur 4.6 Korrelasjonen mellom viktigheten av nærhet til hjemmet og graden av lokal rekruttering

Note: Figuren viser et spredningsplott der vi måler andelen som svarte at nærhet til hjemmet var viktig (dvs. kategori 4 eller 5) på Y-aksen, og graden av lokal rekruttering ved institusjonen på X-aksen (der 1 = 100 prosent). Vi definerer lokal rekruttering som andelen søkere fra samme fylket som institusjonen. Lineær regresjonslinje markert i rødt.

Figur 4.7 Andelen anslått som *lokal* etter vår definisjon

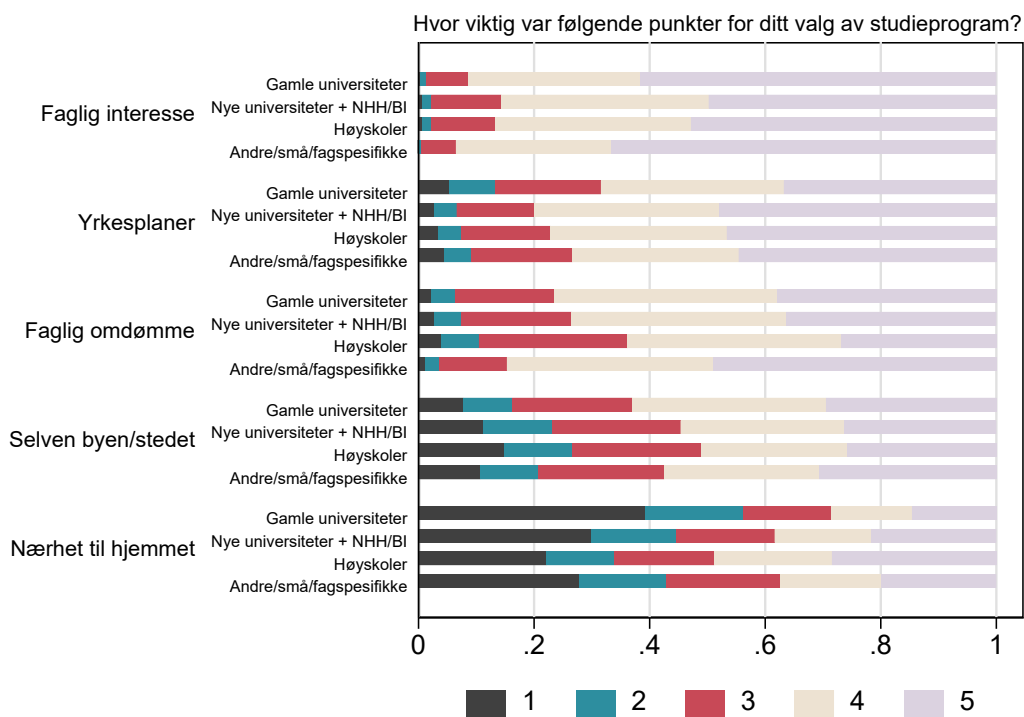
Note: Vi definerer lokal som en respondent som har svart at nærhet til hjemmet er viktig (dvs. kategori 4 eller 5), samtidig som de studerer ved en institusjon som har en lokal rekruttering på over 70 prosent. Y-aksen måler andelen respondenter i hver region som møter denne definisjonen.

I figur 4.7 definerer vi en indikator for *lokal* som tar verdien 1 hvis respondenten både svarer at nærhet til hjemmet var viktig *og* studerer ved en institusjon der graden av lokal rekruttering er over 70%, og verdien 0 ellers.³ Figuren viser andelen av studenter i hver region som er lokal etter denne definisjonen. Både Nord-Norge, Sørlandet og Østlandet har en høy andel lokale. Vi finner den høyeste andelen ved studiesteder på Sørlandet, ca. fem prosentpoeng høyere enn de to andre, i tillegg til Oslo. Vestlandet og Trøndelag skiller seg ut med de klart laveste andelen lokale. At de tre tidligere nevnte regionene har relativt mye lokale studenter er konsistent med Figur 4.4 som viste at nærhet til hjemmet var noe viktigere i disse regionene. Det kan dermed tenkes at årsaken til at vi ser den relativt lave vektleggingen av faglig omdømme og kvaliteter ved byen/stedet er at studenter i disse regionene består i hovedsak av to grupper: dem som kunne tenkt seg å studere ved en annen institusjonen, men ikke har mulighet (for eksempel fordi de ikke har gode nok karakterer), og dem som har et behov/ønske om å studere nært hjemmet og dermed har tatt utgangspunkt i studietilbudet ved næreste studiested.

³ Å sette grensen på 70 prosent er en skjønsmessig avgjørelse fra vår side. Denne grensen er relativt høy, og ca. 5 prosent av utvalget studerer ved en institusjon der den lokale rekrutteringen er over 70 prosent. Vi finner relativt like resultater ved å sette grensen på 60 prosent i stedet, men har likevel valgt å sette grensen for lokalrekruttering på 70, da det signaliserer klar overvekt av lokalrekrutterte studenter ved lærestedet.

4.4 Institusjonstype

Ulike typer institusjoner rekrutterer fra ulike grupper med studenter, og tilbyr ulike type utdanninger. Det er derfor rimelig å tro at studenter som søker seg til de store universitetene, for eksempel, har andre motiver for valg av studieprogram enn dem som søker seg til de mer regionale høyskolene. I figur 4.8 viser vi svarfordelingene på tvers av fire ulike typer institusjon.

Figur 4.8 Fordeling av svar på tvers av institusjonstype

Note: Figuren viser andelen som svarte på hvert trinn av skalaen, for de fem alternativene det ble spurt om i både 2013 og 2014. Respondentene er delt inn i kategorier basert på hvilken type institusjon de studerer ved. Vi har gitt skalatrinnene verdier fra 1 til 5, der 1 er «Ikke viktig» og 5 er «Svært viktig». Listen er sortert i synkende rekkefølge etter andelen svar i «Svært viktig»-kategorien.

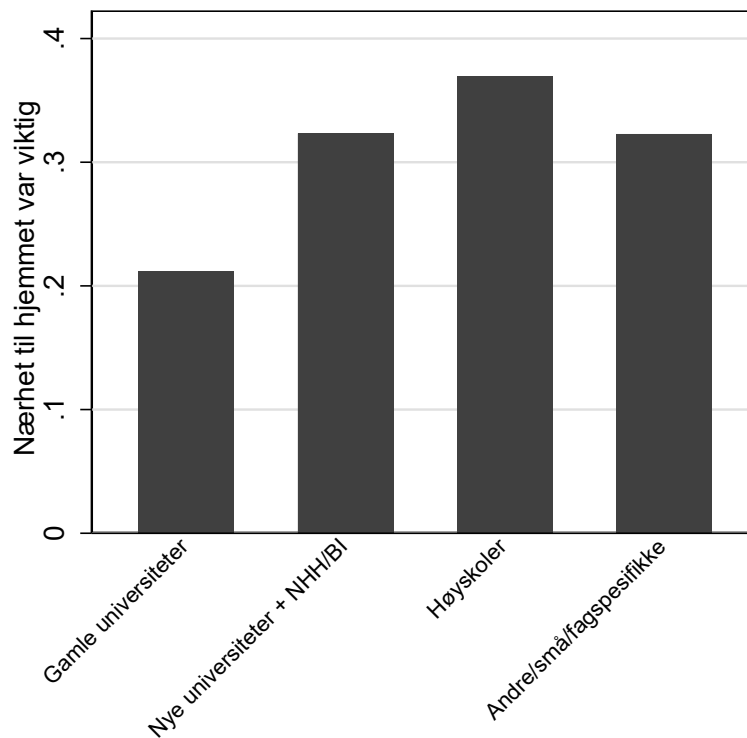
Som det fremgår av figuren, finner vi vesentlig variasjon på tvers av institusjonstype. For eksempel skiller de gamle universitetene seg ut ved at svært få av deres studenter rapporterer at nærhet til hjemmet var viktig for deres valg av studie- sted. Dette kan også være relatert til at de lærestedene tilbyr utdanninger som kun finnes på få læresteder, slik at studenter fra utenfor regionen er klar over at de må flytte for å kunne ta den utdanningen. Dette er også vist i tidligere forskning på regional rekruttering til læresteder (Helland & Heggen 2018). Litt mer overras- kende rapporterer disse studentene også i mindre grad at yrkesplanene etter stu- diene var avgjørende, men vurderer derimot faglig interesse som viktig. Dette kan

reflektere at disse studentene har sine faglige interesser innenfor akademiske disipliner som er mindre profesjonsrettede enn mange studier ved for eksempel høyskolene, og at de derfor i mindre grad hadde en spesifikk yrkesvei i tankene når de valgte studieprogram.

Nærhet til hjemmet synes derimot å ha vært relativt viktigere for dem som studerer ved høyskolene. Dette er konsistent med funnene i analysen av regionsforskjeller. Vi merker oss at til tross for dette, rapporterer høyskolestudenter at kvaliteter ved selve byen/stedet der institusjonen er lokalisert var mindre viktig enn studenter ved de andre typene av institusjoner. De svarer også at de i mindre grad har valgt studiested ut ifra dets faglige omdømme, med en ganske betydelig margin. Dette kan tolkes som at de ikke har valgt studiesteder nær hjemmet fordi disse tilbyr kvaliteter som andre institusjoner ikke har, men at nærheten kanskje var avgjørende for deres valg, gitt den faglige interessen.

Som i avsnittet om forskjeller på tvers av regioner har vi ikke datagrunnlag som kan gi svar på hvorvidt flere studenter ved høyskolene enn andre typer institusjoner studerer nært hjemstedet sitt. I figur 4.9 viser vi imidlertid andelen studenter som møter vår definisjon som *lokal*. Vi finner at andelen studenter som studerer ved et studiested med mange lokale søkere, og samtidig synes nærhet til hjemmet er viktig, er høyest ved høyskolene, og lavest ved de gamle universitetene. Dette er konsistent med ideen om at høyskolene i større grad rekrutterer studenter fra egen region som har behov for å studere nær hjemmet enn de store universitetene som i større grad tiltrekker seg studenter fra hele landet med spesifikke faglige interesser.

Forskjeller i motiver på tvers av regionene kan dermed også bli drevet av at ulike institusjonstyper er ulikt fordelt geografisk. I figur 4.10 viser vi derfor resultater på tvers av regionene, lik figur 4.4, men kun basert på respondenter fra de regionale høyskolene. Dermed får vi et tydeligere bilde av sammenheng mellom region og motiver for studievalg, samtidig som vi holder institusjonstype fast. På denne måten sammenligner vi studenter som går på samme type institusjon, men i ulike regioner, noe som sannsynligvis gir en mer rimelig sammenligning. Svarfordeling presentert i figur 4.10 svært lik figur 4.4. Den mest påfallende forskjellen er

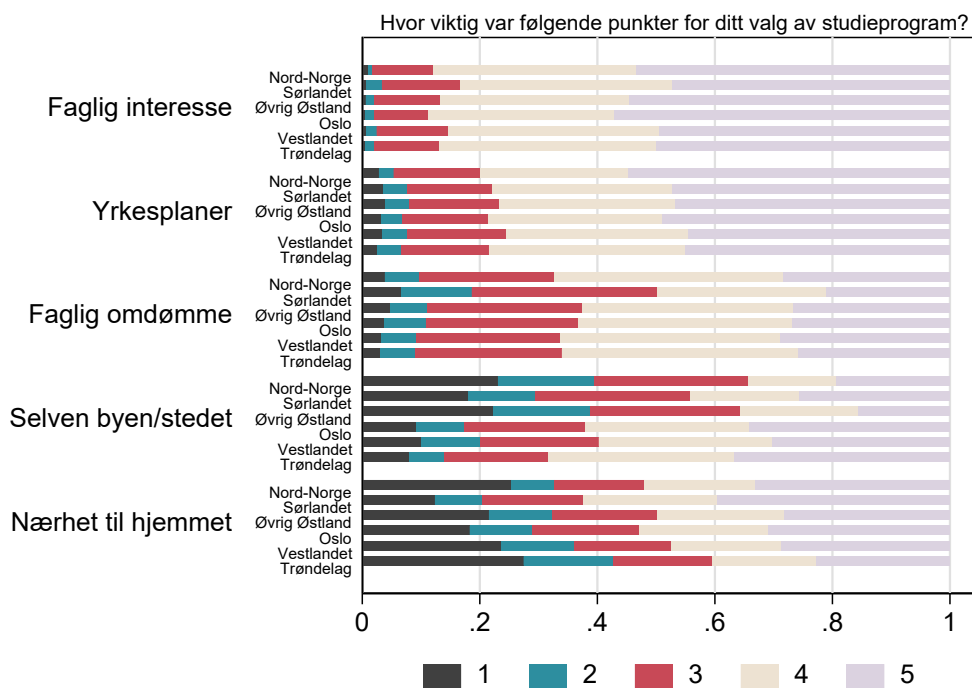
Figur 4.9 Andelen anslått som lokal ved ulike institusjonstyper

Note: Vi definerer lokal som en respondent som har svart at nærhet til hjemmet er viktig (dvs. kategori 4 eller 5), samtidig som de studerer ved en institusjon som har en lokal rekruttering på over 70 prosent. Y-aksen måle andelen respondenter ved hver institusjonstype som møter denne definisjonen.

svarmønsteret til studenter på Sørlandet nå i enda større grad samsvarer med mønsteret vi fant i Nord-Norge og Østlandet, sannsynligvis fordi studenter ved Universitetene i Stavanger og Agder, som kanskje skiller seg noe fra høyskolestudentene, nå er holdt utenfor. Fra 4.10 kan vi konkludere med at vi finner få tegn til at funnene i analysen av regionsforskjeller er drevet av komposisjonen av institusjonstyper på tvers av regionene.

4.5 Studieprogram

I dette avsnittet ser vi nærmere på forskjeller på tvers av fag. Ettersom det er svært mange fagretninger å ta av har vi valgt å fokusere på seks spesielt utvalgte studieprogrammer: sykepleie, økonomi og administrasjon, barnehagelærerstudiet, sosionom/sosialt arbeid, juss, og medisin. Studieprogrammene er valgt ut ettersom det er store programmer med mange respondenter i utvalget, samtidig som de kan plasseres i to distinkte kategorier. De fire første er yrkesrettede programmer på

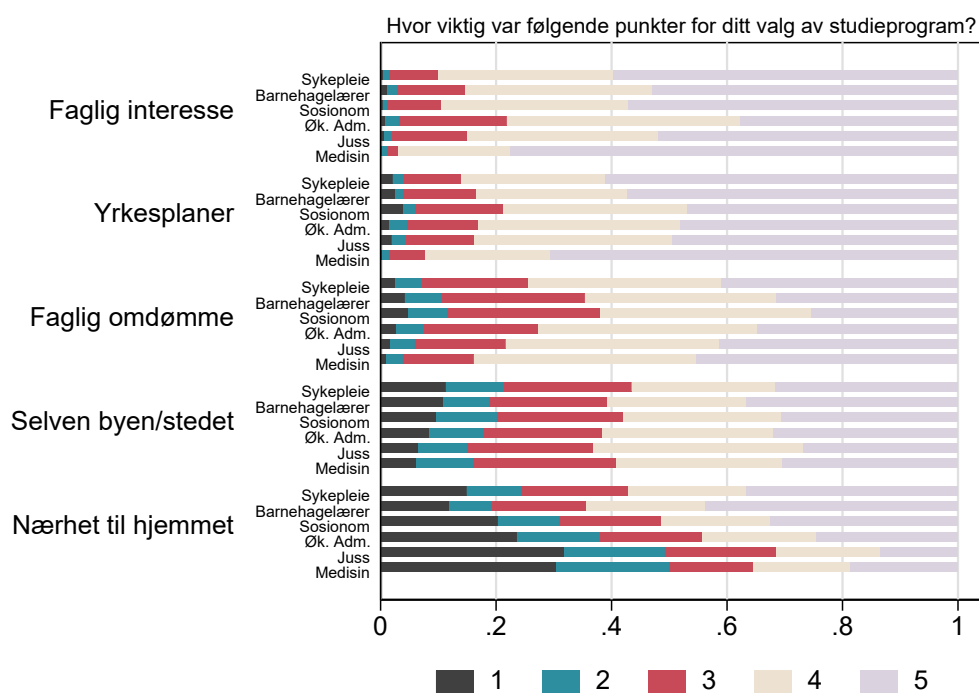
Figur 4.10 Fordeling av svar på tvers av region — kun høyskolestudenter

Note: Figuren tilsvarer figur 4.4, men er basert kun på studenter ved de regionale høyskolene.

lavere grad som finnes ved mange studiesteder over hele landet, og gir kompetanse som er etterspurt de fleste steder. Til sammenligning tilbys juss- og medisinstudiet kun ved utvalgte studiesteder, og anses av mange som prestisjestudier som blant annet krever svært gode karakterer for å komme inn. I Tabell 4.1 viser vi for hver fagretning gjennomsnittlig poenggrense for ikke-åpne programmer og andelen studieprogram uten poenggrense.

Tabell 4.1 Gjennomsnittlig poenggrense og andelen åpne studieprogrammer for de seks utvalgte fagene

Studieprogram	Poenggrense	Andelen åpent (%)
Sykepleie	37,5	15,4
Barnehagelærer	35,2	80,8
Sosionom	38,6	7,0
Øk. Adm.	44,0	24,4
Juss	51,3	0
Medisin	58,6	0

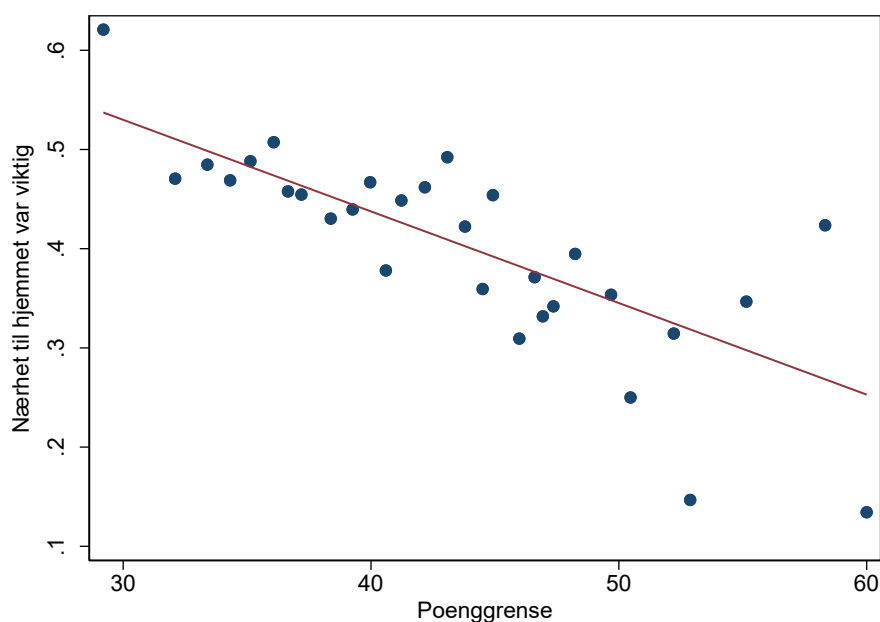

Figur 4.11 Fordeling av svar på tvers av utvalgte studieprogram

Note: Figuren viser andelen som svarte på hvert trinn av skalaen der 1 er «Ikke viktig» og 5 er «Svært viktig».

Resultatene i figur 4.11 avdekker flere interessante mønstre. For eksempel er det faglige omdømme til studiestedet i større grad viktig for studenter ved de to prestisjestudiene. Imidlertid er dette også viktig for sykepleiestudenter, noe som kan tilsa at faglig omdømme til lærestedet ikke kun er viktig for prestisjeutdanninger. Vi finner også en tydelig sammenheng mellom studiets prestisje og viktigheten av nærhet til hjemmet, der andelen respondenter som gav dette høy viktighet i stor grad samsvarer med karakterkravet for å komme inn på studiet. Dette tydeliggjøres av at barnehagelærerstudiet er fagretningen der nærhet til hjemmet var viktigst, samtidig som over 80 prosent av studieprogrammene innen fagretningen er uten karakterkrav for å komme inn, noe som er mer enn tre ganger så mange som neste på listen. For juss og medisin, to studier som tilbys ved få læresteder og for mange studenter vil innebære flytting fra hjemstedet, svarer over halvparten av respondentene at nærhet til hjemmet var lite eller ikke viktig for deres valg.

Denne korrelasjonen mellom selektiviteten til studieprogrammet og viktigheten av nærhet til hjemmet er ikke avgrenset til de studieprogrammene vi fokuserer

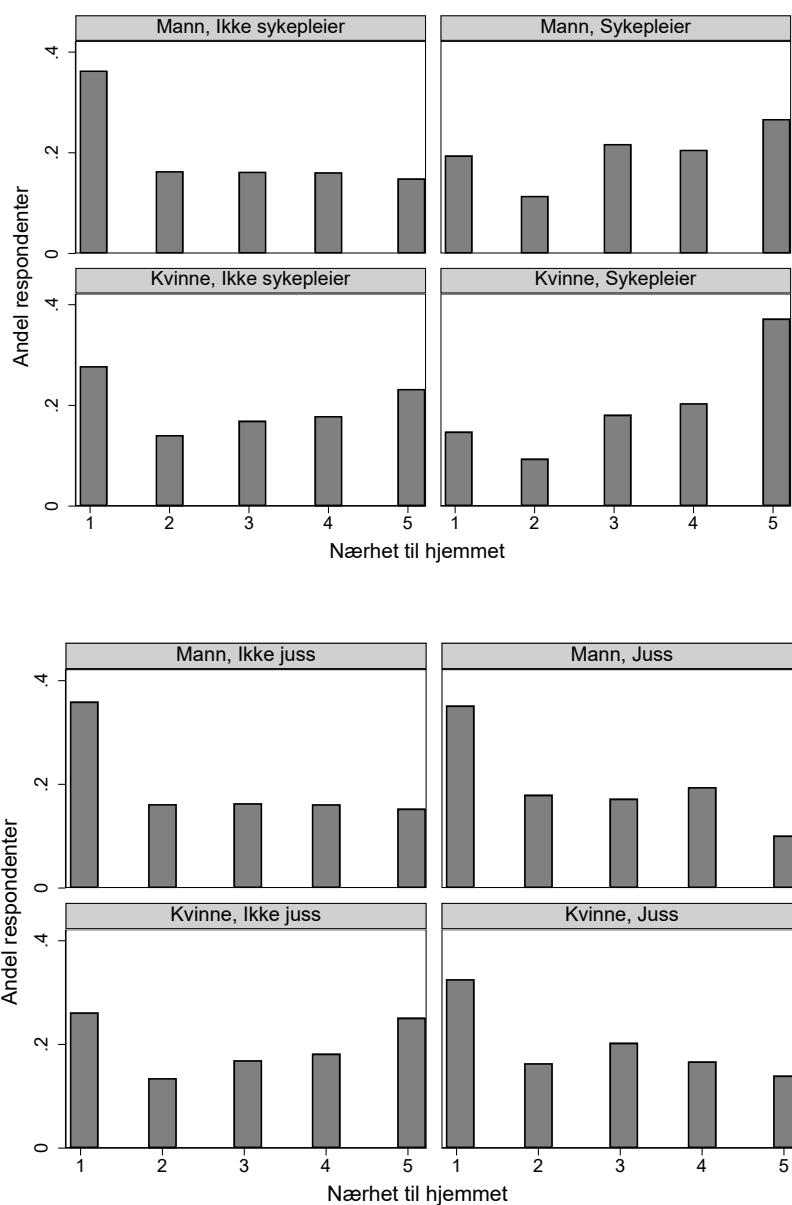

Figur 4.12 Korrelasjonen mellom viktigheten av nærhet til hjemmet og studieprogrammets poenggrense

Note: Figuren viser et spredningsplott der vi måler andelen som svarte at nærhet til hjemmet var viktig (dvs. kategori 4 eller 5) på Y-aksen, og poenggrensen til studieprogrammet på X-aksen. X-aksen er delt inn i 30 bolker, og hver sirkel viser til gjennomsnittet for en slik bolke. Lineær regresjonslinje markert i rødt.

på i figur 4.11. I figur 4.12 viser vi et spredningsplott som viser korrelasjonen mellom poenggrense og andelen respondenter som svarte at nærhet var viktig for alle studieprogrammer som ikke er åpne. Vi ser en klar negativ sammenheng, noe som vil si at studenter som velger mer selektive studier i mindre grad er opptatt av studiestedet de velger liggende nært hjemstedet sitt.

Til slutt ser vi nærmere på forskjellen mellom kvinner og menn i vurderingen av hvorvidt nærhet til hjemmet er viktig for studievalg. I figur 4.13 viser vi hele svarfordelingen for kvinner og menn som studerer juss eller sykepleie, sammenlignet med resten av utvalget. Til tross for at det er forskjell mellom kvinner og menn også når vi kontrollerer for studieprogram synes det av fordelingen blant sykepleierstudentene (øverst) som at kvinnelig og mannlige sykepleierstudenter ligner mer på hverandre enn studenter av samme kjønn innenfor andre fagretninger. Vi ser det samme mønsteret blant jusstudenter; kvinnelig og mannlige jusstudenter svarer i stor grad likt på viktigheten av nærhet til hjemmet, mens for eksempel mannlige jusstudenter skiller seg en del fra andre mannlige studenter. Generelt finner vi at valg av studieprogram er en langt sterkere prediktor av motivene som ligger bak studievalg enn kjønn.

Figur 4.13 Svarfordeling på viktigheten av «nærhet til hjemmet» på tvers av kjønn og hvorvidt de studerer sykepleie eller juss.

5 Oppsummering og konklusjoner

Analysen presentert i dette notatet har som formål å bidra med innsikt i hva som er viktig for studentenes valg av studiested, og vi har særlig fokusert på fem faktorer: faglig interesse, yrkesplaner etter studiene, faglig omdømme til lærestedet, selve byen/stedet og nærhet til hjemmet. Vi oppsummerer her noen av de mest sentrale funnene.

For det store flertallet av respondentene er de viktigste grunnene for utdanningsvalget deres faglige interesse og yrkesmulighetene som følger av graden studiet leder frem til. Dette resultatet er i tråd med studien til Wiers-Jenssen (2012), som fant tilsvarende i en pilotundersøkelse av et mindre utvalg av studenter og studiesteder. Vår rapport komplementerer i så måte den tidligere forskningen ved å vise at disse funnene er gjeldende også for et bredt utvalg av studentpopulasjonen. Vi tolker funnene som et tegn på at flertallet av bachelorstudentene i utvalget vårt har tatt bevisste og planlagte studievalg, som i liten grad har vært preget av tilfeldigheter.

Nærhet til hjemmet er ikke en tungtveiende grunn for valg av studiested for flertallet av respondentene. Vi finner at nærhet til hjemmet er noe viktigere for kvinner enn for menn, selv når vi kontrollerer for bakgrunn og andre typer studievalg. Forskjellen i viktigheten av nærhet til hjemmet er imidlertid større på tvers av fag enn kjønn; kvinner og menn innenfor samme studieretning vurderer viktigheten av nærhet ganske likt. Nærhet til hjemmet er også litt viktigere for den eldste aldersgruppen, de over 28 år.

Viktigheten av nærhet til hjemstedet varierer også noe på tvers av type institusjon. For eksempel har institusjoner som i stor grad rekrutterer studenter fra eget fylke også en stor andel studenter som synes at nærhet til hjemmet er viktig, og andelen lokale studenter er høyest ved høyskolene. Til sammenligning er det svært få av studentene ved de gamle universitetene som rapporterer at nærhet var viktig for deres valg av studiested, noe som er i tråd med tidligere forskning (Helland & Heggen 2018). Dette kan nok i noen grad skyldes type studium studentene går på, da særlig de gamle universitetene tilbyr en del studieprogrammer som er unike for dem (særlig lange profesjonsstudier, slik som medisin, psykologi profesjon og jus). Konsistent med dette finner vi en negativ sammenheng mellom

poenggrense og nærhet til hjemsted: studenter som velger mer selektive studier er i mindre grad opptatt av at studiestedet de velger ligger nært deres hjemsted.

Vi finner ellers kun moderate forskjeller på tvers av studiestedenes regionale plassering i studentenes motiver for studievalg. Størst er forskjellen i vurderingen av hvor viktig studiestedets faglige omdømme eller andre kvaliteter ved selve stedet er for studentenes valg. Vi finner at slike kvaliteter ved selve studiestedet er mindre viktig for studenter som studerer i regioner der en større andel studieprogrammer har lave eller ingen inntakskrav, for eksempel Nord-Norge eller Østlandet utenfor Oslo. En hypotese for disse svarmønstrene er at en vesentlig andel respondenter i disse regionene kunne tenkt seg å studere et annet sted, men ikke har muligheten av ulike grunner. For eksempel kan det tenkes at førstevalget av studiested var en institusjon med høyere inntakskrav lokalisert i en annen region, men at de ikke kommer inn her og dermed velger en lokal institusjon med lavere inntakskrav. Vi har derimot ikke mulighet til å undersøke denne hypotesen nærmere uten et bredere kildegrunnlag, for eksempel ved å bruke søkerdata.

Vi har flere steder i notatet påpekt svakheter ved datamaterialet som legger begrensningen på presisjonen og omfanget av analysen. Senere årganger av *Studiebarometeret* omfatter rikere bakgrunnsdata om respondentene, data som årgangene denne analysen er basert på mangler. Samtidig har tematikken «valg av studieprogram» ikke vært en del av Studiebarometerets spørreskjema etter 2014. Dersom man skulle ta inn igjen en variant av det spørsmålsbatteriet vi har analysert her, ville det muliggjøre mer dyptpløyende analyser, for eksempel i forhold til studentenes bosted eller sosioøkonomiske bakgrunn. Men dersom man vurderer å ta inn spørsmålene igjen bør man være klar over at det spørsmålsbatteriet vi har brukt her har svakheter som i så fall burde utbedres. For eksempel er det flere av alternativene som gir liten variasjon i svarene og er lite informative. Spørsmål knyttet til den faglige interessen er et eksempel. Nær sagt alle respondenter svarer at dette er viktig, men denne svarprosenten skjuler trolig en del selektering i hvem som ender opp i utvalget til Studiebarometeret. De som har lav faglig interesse har sannsynligvis allerede falt fra studiet, og vil dermed ikke bli invitert til å delta i undersøkelsen, siden den går i andre studieår. I tillegg er det flere av de andre alternativene som har liten informasjonsverdi for selve valget, slik som tilfeldigheter eller anbefalt av kjente.

Dessuten er en del av svaralternativene formulert slik at de ikke gir det hele bildet av studentenes motiver. «Nærhet til hjemmet» er et eksempel der studentene svarer på hvorvidt det at studiestedet de nå studerer var nært bostedet var viktig for at de valgte å studere der. Men denne formuleringen gjør tolkningen av dem som svarte «ikke viktig» vanskelig. Betyr dette svaret at respondenter er indifferente til plasseringen av studiestedet relativt til bostedet? Eller at respondenter aktivt søkte seg *bort* fra det nærmeste studiestedet, og at nærhet i så måte var

diskvalifiserende? Ved å inkludere alternativer der respondentene også bes vurdere viktigheten av at studiestedet *ikke* var nært bostedet, eller at de aktivt valget et studiested lenger fra hjemmet for å bytte miljø, kan vi i praksis skille mellom dem som er negative, indifferente eller positive til nærhet. Det ville også vært hensiktsmessig å være mer presis i spørsmålsformuleringen om hvorvidt det er studieprogrammet eller studiestedet som er av interesse. Et alternativ ville vært å spørre om motivasjonen for valg av begge.

Med andre ord vil det være behov for videre forskning på feltet valg av studiested, for å bedre kunne forklare studenters valg og hvordan disse blir tatt.

Referanser

- Bakken, P. (2015). *Studiebarometeret 2014 – gjennomføring og svarinngang*. Studiebarometeret: Rapport 3-2015. Oslo: NOKUT.
- Bettinger, E. & A. Fidjeland (2021). Alumni Satisfaction, Rankings, and College Recommendations. Kap. 4 i A. Fidjeland, *Essays on the Economics of Education: Policies for Academic Transitions*. Doktorgradsavhandling, Universitetet i Stavanger
- Frølich, N., E. Waagene & P.O. Aamodt (2010). *Gamle spillere – nye regler. Samspillet mellom etterspørsel og tilbud av høyere utdanning: Søkning til høyere utdanning og lærestedenes utdanningsprofil etter Kvalitetsreformen*. NIFU STEP-rapport 43/2010. Oslo: NIFU STEP.
- Gibbons, S. & A. Vignoles (2012). Geography, Choice and Participation in Higher Education in England. *Regional Science and Urban Economics*. 42. 98-113.
- Gythfeldt, K., & K. Heggen (2012). *Er høgskolene regionale kvalifiserings-institusjoner? Likheter og ulikheter mellom høgskolene på Vestlandet og i hovedstadsregionen*. Oslo: SPS, Høgskolen i Oslo og Akershus.
- Helland, H. & K. Heggen (2018). Regional Differences in Higher Educational Choice? *Scandinavian Journal of Educational Research*, 62(6). 884-899.
- Høst, H., P.O. Aamodt, E. Hovdhaugen & L. Lyby (2019). *Styrt eller søkerstyrt? En undersøkelse av hvordan universiteter og høyskoler dimensjonerer sine studietilbud*. NIFU Rapport 2019:15. Oslo: NIFU.
- Kunnskapsdepartementet (2021) *Strategi for desentralisert og fleksibel utdanning ved fagskoler, høyskoler og universiteter*, Oslo
- Lid, S.E. (2014). *Studiebarometeret 2013 – gjennomføring og svarinngang*. Studiebarometeret: Rapport 2-2014. Oslo: NOKUT.
- Loeb, S., S. Dynarski, D. McFarland, P. Morris, S. Reardon, & S. Reber (2017). *Descriptive Analysis in Education: A Guide for Researchers*, Washington, D.C. Department of Education, Institute of Education Sciences, National Center for Education Evaluation and Regional Assistance.
- NOU 2020:15 (2020). *Det handler om Norge — Utredning om konsekvenser av demografiutfordringer i distriktene* (Distriktsdemografiutvalget). Oslo: Kunnskapsdepartementet.

- Opheim, V. (2003). *Borte bra, hjemme best? Om geografisk søkermobilitet, valg av utdanning og lærested blant søkere til høyere utdanning i år 2000*. NIFU skriftserie 2/2003. Oslo: NIFU.
- Regjeringen (2021). Hurdalsplattformen for en regjering utgått fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet 2021-2025.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/cb0adb6c6fee428caa81bd5b339501b0/no/pdfs/hurdalsplattformen.pdf>
- Røberg, K. I. K. (2014). *Høgskolenes betydning for regional rekruttering til næringsrettede profesjonsyrker*. Oslo: SPS, Høgskolen i Oslo og Akershus.
- Skålholt, A. (2008): *Motstrøms – om bulyst, demografi og arbeidslyst*, Rapport nr. 20/2008, Østlandsforskning
- Skålholt, A. & I. Guldvik (2009): *Bulyst, kjønn og entreprenørskap – ein kvalitativ analyse*, Rapport nr 16/2009, Østlandsforskning
- Sørli, K., M. Aure & B. Langset (2012). *Hvorfor flytte? Hvorfor bli boende? Bo- og flyttemotiver de første årene på 2000-tallet*. NIBR-rapport 2012:22. Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning.
- Wiers-Jensen, J. (2012). *Valg av lærested: Begrunnelser og informasjonskanaler ved valg av universitet/høgskole – en pilotstudie*. NIFU rapport 11/2012. Oslo: NIFU.

Vedlegg

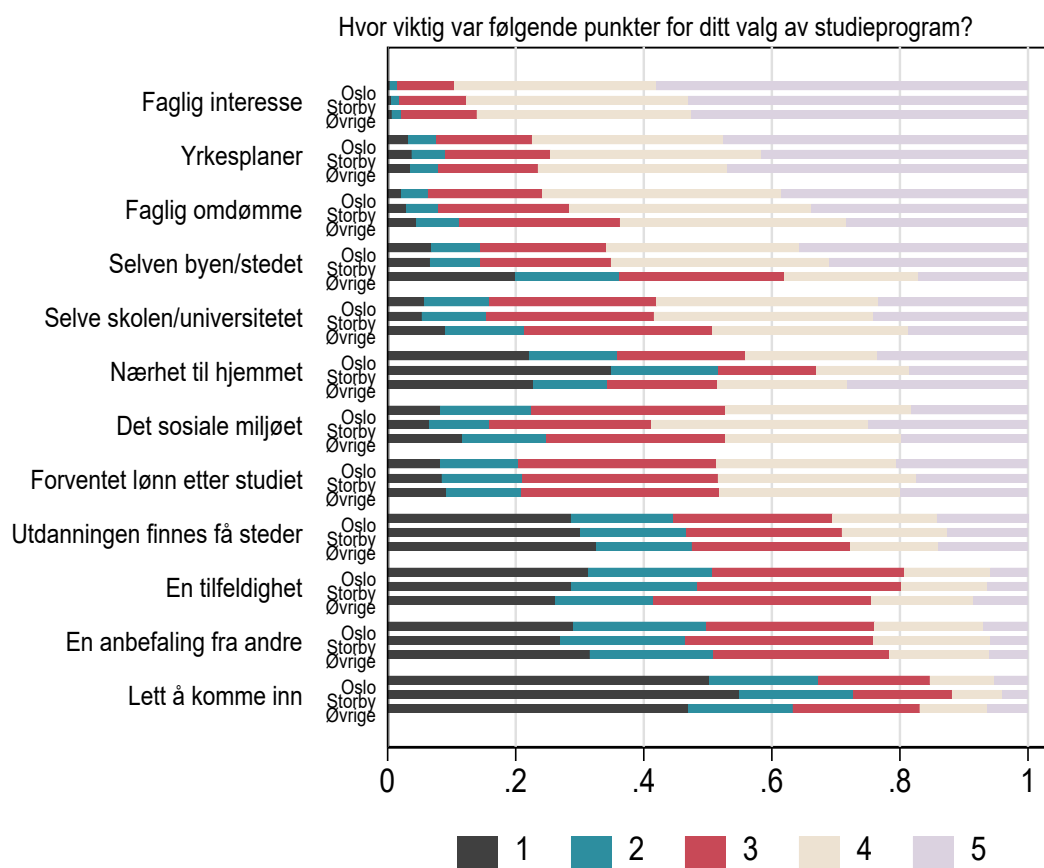
Vedlegg A: Studiestedenes type og lokasjon

Navn	Bystørrelse	By	Region	Institusjonstype
Ansgar Teologiske Høgskole	Oslo	Oslo	Oslo	Andre/små/fagspesifikke
Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo	Oslo	Oslo	Oslo	Andre/små/fagspesifikke
Det teologiske Menighetsfakultet	Oslo	Oslo	Oslo	Andre/små/fagspesifikke
Diakonhemmet høgskole	Oslo	Oslo	Oslo	Andre/små/fagspesifikke
Dronning Mauds Minne Høgskolen	Storby	Trondheim	Trøndelag	Andre/små/fagspesifikke
Fjellhaug Internasjonale Høgskole	Oslo	Oslo	Oslo	Andre/små/fagspesifikke
Handelshøyskolen BI	Oslo	Oslo	Oslo	Nye universiteter + NHH/BI
Haraldsplass diakonale høgskole	Storby	Bergen	Vestlandet	Andre/små/fagspesifikke
Høgskolen Betanien	Oslo	Oslo	Oslo	Andre/små/fagspesifikke
Høgskolen Stord/Haugesund	Annen	Stord/Haugesund	Sørlandet	Høyskoler
Høgskolen i Bergen	Storby	Bergen	Vestlandet	Høyskoler
Høgskolen i Buskerud og Vestfold	Annen	Horten	Øvrig Østland	Høyskoler
Høgskolen i Gjøvik	Annen	Gjøvik	Øvrig Østland	Høyskoler
Høgskolen i Harstad	Annen	Harstad	Nord-Norge	Høyskoler
Høgskolen i Hedmark	Annen	Hamar	Øvrig Østland	Høyskoler
Høgskolen i Lillehammer	Annen	Lillehammer	Øvrig Østland	Høyskoler
Høgskolen i Molde	Annen	Molde	Vestlandet	Høyskoler
Høgskolen i Narvik	Annen	Narvik	Nord-Norge	Høyskoler
Høgskolen i Nesna	Annen	Nesna	Nord-Norge	Høyskoler
Høgskolen i Nord-Trøndelag	Annen	Levanger	Trøndelag	Høyskoler
Høgskolen i Oslo og Akershus	Oslo	Oslo	Oslo	Høyskoler
Høgskolen i Sør-Trøndelag	Storby	Trondheim	Trøndelag	Høyskoler
Høgskolen i Telemark	Annen	Bø/Porsgrunn	Øvrig Østland	Høyskoler
Høgskolen i Ålesund	Annen	Ålesund	Vestlandet	Høyskoler
Høgskolen i Østfold	Annen	Fredrikstad	Øvrig Østland	Høyskoler
Høgskolen i Sogn og Fjordane	Annen	Sogndal	Vestlandet	Høyskoler
Høgskolen i Volda	Annen	Volda	Vestlandet	Høyskoler
Høyskolen Diakonova	Oslo	Oslo	Oslo	Andre/små/fagspesifikke
Kunst- og designhøgskolen i Bergen	Storby	Bergen	Vestlandet	Andre/små/fagspesifikke
Kunsthøgskolen i Oslo	Oslo	Oslo	Oslo	Andre/små/fagspesifikke

Lovisenberg diakonale høyskole	Oslo	Oslo	Oslo	Andre/små/fagspesifikke
Markedshøyskolen	Oslo	Oslo	Oslo	Andre/små/fagspesifikke
Misjonshøyskolen	Storby	Stavanger	Sørlandet	Andre/små/fagspesifikke
NLA Høyskolen	Storby	Bergen	Vestlandet	Andre/små/fagspesifikke
NTNU – Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Storby	Trondheim	Trøndelag	Gamle universiteter Nye universiteter + NHH/BI
Norges Handelshøyskole	Storby	Bergen	Vestlandet	Andre/små/fagspesifikke
Norges Helsehøyskole	Oslo	Oslo	Oslo	Andre/små/fagspesifikke
Norges Idrettshøyskole	Oslo	Oslo	Oslo	Andre/små/fagspesifikke
Norges Informasjonsteknologiske Høyskole	Oslo	Oslo	Oslo	Andre/små/fagspesifikke
Norges Kreative Fagskole	Oslo	Oslo	Oslo	Andre/små/fagspesifikke
Norges Kreative Høyskole	Oslo	Oslo	Oslo	Andre/små/fagspesifikke Nye universiteter + NHH/BI
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	Annen	Ås	Øvrig Østland	Andre/små/fagspesifikke
Norges musikkhøyskole	Oslo	Oslo	Oslo	Andre/små/fagspesifikke
Politi høyskolen	Oslo	Oslo/Stavern	Øvrig Østland	Andre/små/fagspesifikke
Sami allaskuvla/Samisk høyskole	Annen	Kautokeino	Nord-Norge	Andre/små/fagspesifikke
UiT Norges arktiske universitet	Storby	Tromsø	Nord-Norge	Gamle universiteter Nye universiteter + NHH/BI
Universitetet i Agder	Storby	Kristiansand	Sørlandet	Gamle universiteter Nye universiteter + NHH/BI
Universitetet i Bergen	Storby	Bergen	Vestlandet	Gamle universiteter Nye universiteter + NHH/BI
Universitetet i Nordland	Storby	Bodø	Nord-Norge	Gamle universiteter Nye universiteter + NHH/BI
Universitetet i Oslo	Oslo	Oslo	Oslo	Gamle universiteter Nye universiteter + NHH/BI
Universitetet i Stavanger	Storby	Stavanger	Sørlandet	Andre/små/fagspesifikke
Westerdals Høyskole	Oslo	Oslo	Oslo	Andre/små/fagspesifikke

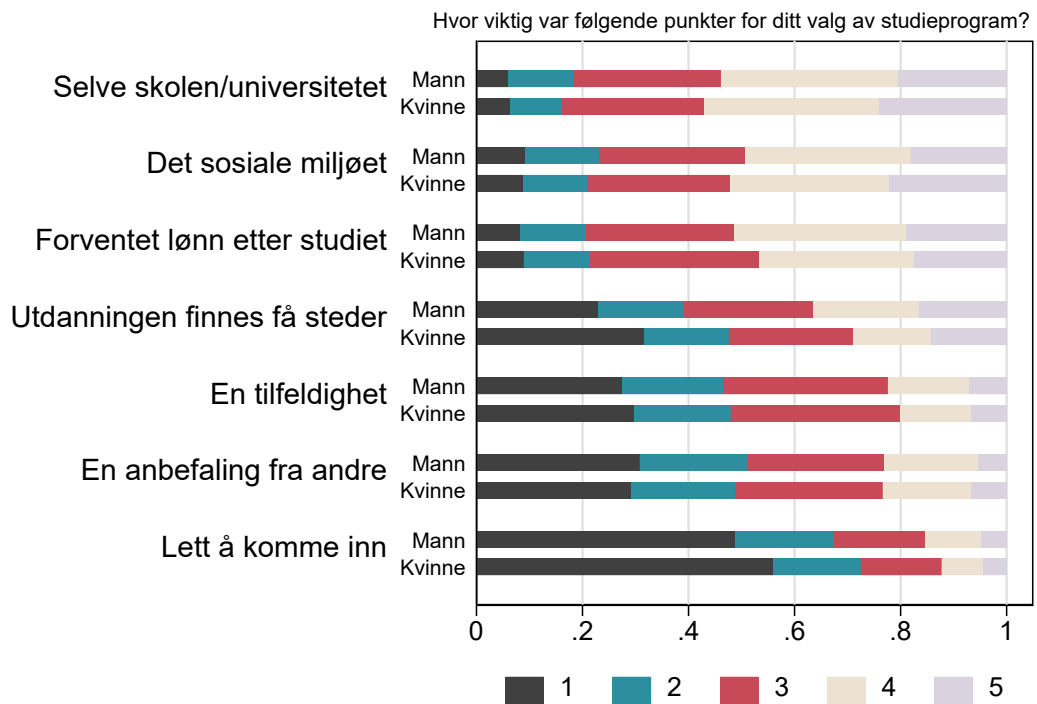
Vedlegg B: Flere figurer

Første vedleggsfigur viser fordeling på alle svaralternativer etter størrelse på by, inndelt i tre grupper. De resterende vedleggsfigurene viser fordeling på de svaralternativene som ikke er vist i kapittel 4.2–4.5.

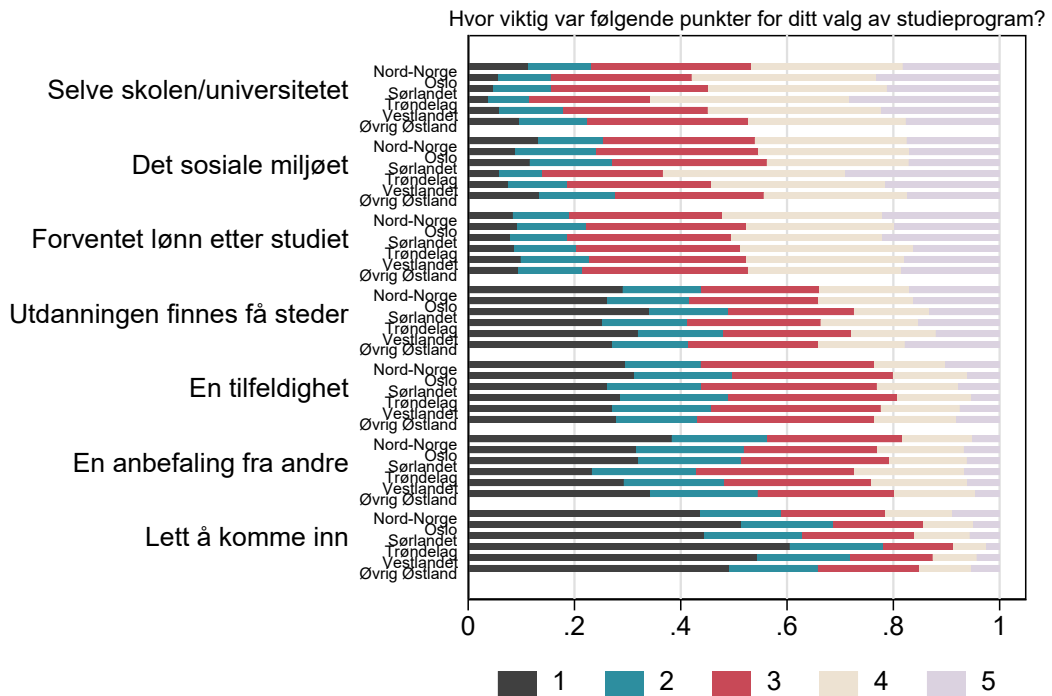

Figur B.1 Fordeling på tvers av bystørrelse.

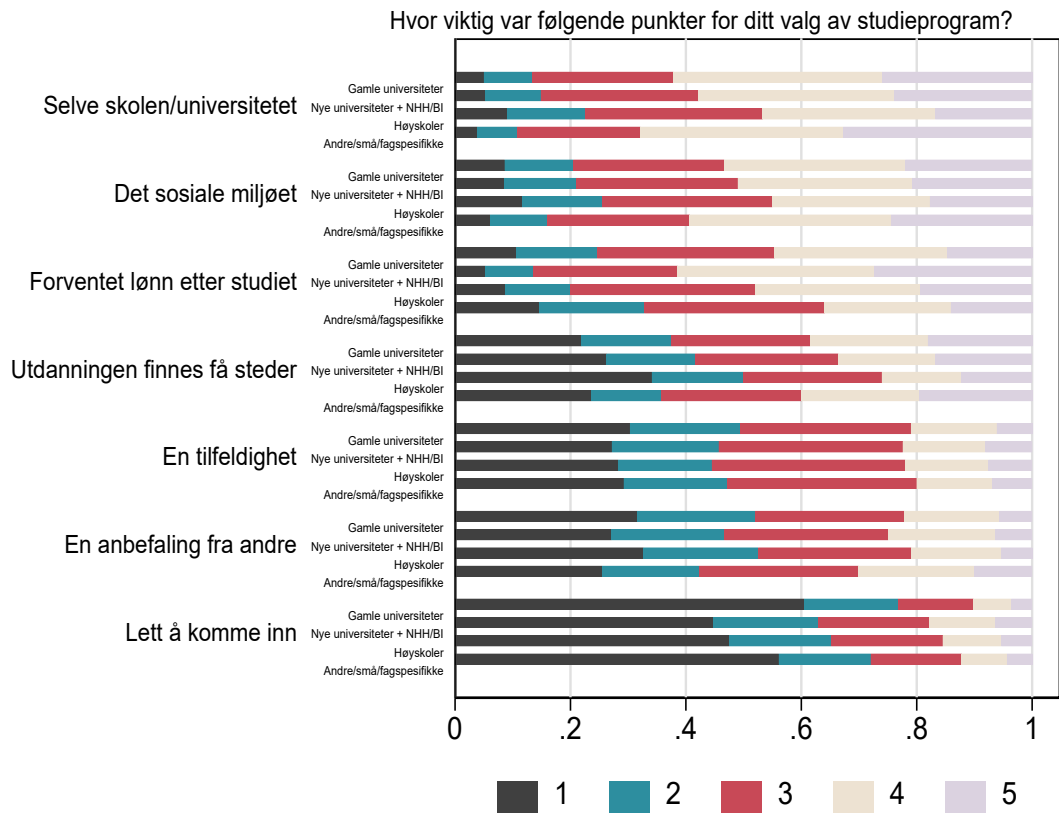
Note: Figuren viser andelen som svarte på hvert trinn av skalaen, for de fem alternativene det ble spurt om i både 2013 og 2014. Respondentene er delt inn i kategorier basert på størrelsen på byen studiestedet er plassert i. Vi har gitt skalatrinnene verdier fra 1 til 5, der 1 er «Ikke viktig» og 5 er «Svært viktig». Listen er sortert i synkende rekkefølge etter andelen svar i «Svært viktig»-kategorien.

Figur B.2 Resterende alternativer, etter kjønn.

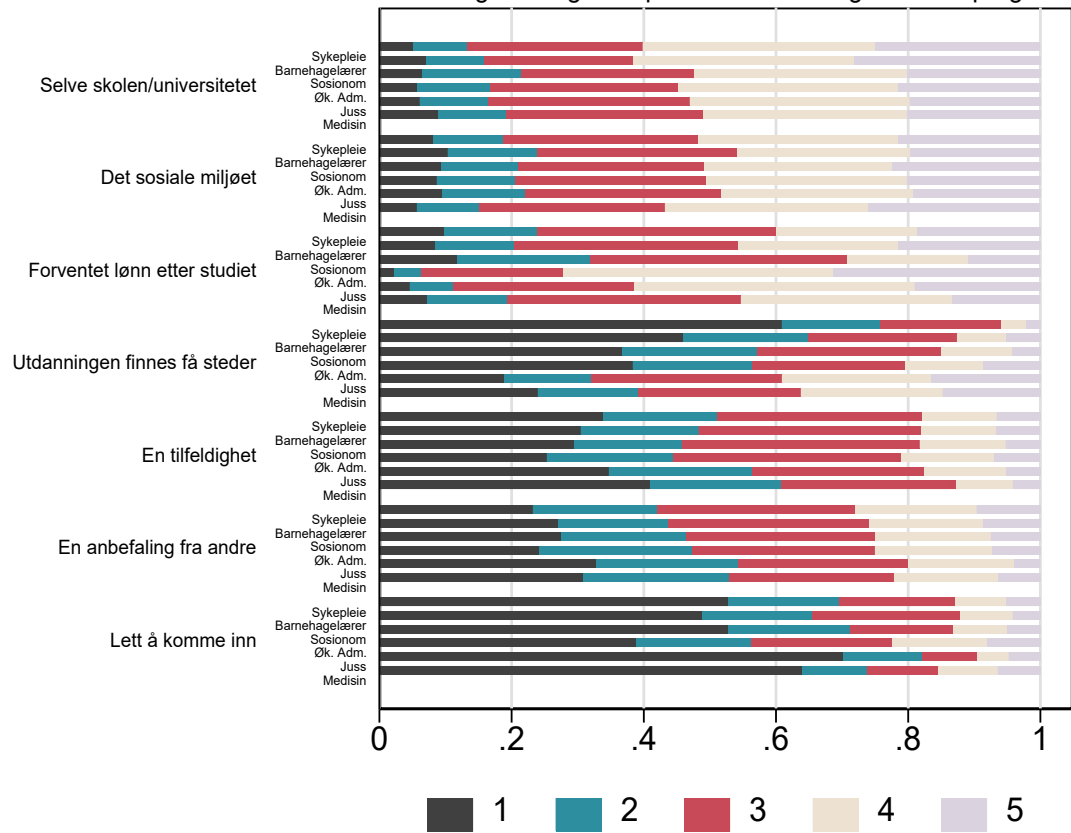

Figur B.3 Resterende alternativer, etter region.

Figur B.4 Resterende alternativer, etter institusjonstype.

Hvor viktig var følgende punkter for ditt valg av studieprogram?

Figur B.5 Resterende alternativer, etter studieprogram.

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no